

PŘÍLOHY

Příloha A - rozhovor M1 (Štěpánka)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč ses se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Tě k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Tak hlavně proto, že zdravotní sestra je státní zaměstnanec, to znamená jistotu, stálej přísun peněz, pravidelnej. Dá se říct, že je to čistá práce, nepracujeme venku, takhle to myslím, za každého počasí venku, takže - čistá práce. A hlavně protože sestřenice a teta byly zdravotní sestry.“

2. „Pokus se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Tvá očekávání?“

„No...(smích), spíš ne...“

Já: „A Proč ne?“

„Protože se to snad ani nedá popsat. To co se naučíš ve škole, na praxi a pak, když jseš v reálu v tom zdravotnictví zaběhnutá, tak prostě to je úplně nesrovnatelný, úplně něco jinýho.“

3. „Jak jsi spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíš, jestli Tě tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila bys nějaké věci? Pokud jsi někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Spokojená celkem jsem, s naplněním přicházím spíš po odpočinku. Třeba po dovolený nebo po volným víkendů, nebo prostě, když si nějakým způsobem fakt odpočnu. S tím souvisí i pracovní tempo. Takže já třeba mám menší úvazek. Nemám plnej úvazek, mám devadesát procent, takže mám dva dny jakoby volný v měsíci. Strašně mně to vyhovuje, neumím si představit, že bych dělala na plnej úvazek. A teď když jsem nastoupila do služeb, tak prostě mě to vzalo, úplně mě to rozhodilo celej volnej čas. Tak už bych ani nechtěla úplně celej úvazek. Hodně mě to unavuje.“

Já: „A o změně profese jsi teda někdy uvažovala?“

„Uvažovala bych, kdybych změnila třeba bydliště, region, tak tak. Třeba, kdybych dostala nějakou lepší nabídku, nějakou lákavější, zajímavější, nebo lepší finanční ohodnocení.“

4. „Co Tě k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„No tak..., motivuje mě hlavně to, že mám ten pravidelnej přísun peněz. Trošku možná, že jsem užitečná. Asi bych nemohla dělat něco, co mě neuspokojuje, nemám z toho dobrej pocit. A taky neumím, dá se říct nic jinýho. Jsem celej život jen ve zdravotnictví a . . . , a neumím nic jinýho.

Já: „A je teda něco, co Tě demotivuje?“

„Určitě. Mně vadí, že nás třeba nadřízený slovně nehodnotěj, nepochválej nás, nenamotivuj nás, i když třeba ne finančně, ale, ale slovně, morálně.... No i mám hodně stresující práci bych řekla. A... je to celkem rizikové pracoviště, pracujeme s různějma chemikáliema, s plynama, rentgenový záření a tak různě, takže dá se říct, že je to i rizikový pracoviště.“

5. „Jak ve své profesi zvládáš neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.“

„No já práci s počítačem, já s tím problém nemám, protože základní úkony na počítači zvládám. Jinak samozřejmě jsou povinná školení a u nás je práce s technikou nutností, takže i když nechci, tak prostě musím se s tím naučit, prostě musím.“

6. „Co říkáš na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Tě to nějak? Co si myslíš o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No já jsem ještě ze školy, kdy se, kdy jsem vlastně zakončovala maturitou čtyři roky a mohla jsem jít pracovat plně do směnného provozu. Myslím si, že naše třída a generace byla kvalitně připravená. Stačilo tohento vzdělání a byly jsme opravdu kvalitně připravený. S tím, že jsme vstoupili do Evropský Unie, tak je to obrovskej problém. Dnešní děti neuměj, neuměj si představit, co je zdravotnictví a co se v něm vůbec děje. Neuměj základní věci, nemůžou pracovat na směny a musej jít studovat dál. Takže se u nás nahromadí mraky, mraky vysokoškolských a vyšších odborných vzdělanejch lidí, ale prostě ta úroveň vůbec nestoupne. Jinak bych... Já jsem teda vysokoškolák. Ještě k tomu, k tý maturitě (smích). Ale od vedoucích pracovníku bych vysokou školu požadovala. Navíc od vedoucích pracovníků bych vyžadovala, aby byli v České asociaci a přednášeli. A od běžných zdravotníků a to na všech odděleních bych vyžadovala během pracovního procesu, aby si udělali ARIPy.“

7 „Jak vnímáš kompetence zdravotní sestry? Jak bys vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„No..., z praxe vím, že sestra vykonává víc, než má v kompetencích úředně napsáno. Takže kdyby se zavedly úředně, tak by je měla jenom ohodnocený.“

8. „Když se pokusíš ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Tě napadne?“

„No, že si pořád lidi myslej, že bude něco zadarmo (smích). Když už se zavedly regulační poplatky třicetikorunový, tak já bych je nechala, neříkám ty za hospitalizace, to neříkám, to

bych zrušila, ale ty třicetikorunový, když už byly zavedený, lidi si zvykli, nechala bych je. Aspoň je kde vzít na opravy ve zdravotnictví, nechala bych je. Takže bych to viděla jakoby finanční injekci. Jinak bych řekla, že od minulého režimu se samozřejmě medicína posunula. Ale musíme brát i to, že není pořád všemocná. Obrovský plus bych řekla je k náhledu na člověka jako takovýho. Hlavně u postižených, psychiatrických. A řekla bych, že je docela dobrý, že se diagnóza oznamuje tomu člověku jako takovému a ne nejdřív rodině a všem kolem a pacientoj se tají. Jako obrovský mínus a řekla bych, že trošku hřebíček do rakvičky zdravotnictví je i to, že zachraňují za každou cenu neperspektivní lidi.“

9. „Co si myslíš o všeobecném náhledu společnosti na sesterskou profesi? Sleduješ reakce a názory veřejnosti?“

„No spoustukrát se setkávám ze strany pacientů s tím, že se topíme v úplatcích ve formě kávy, bonbóniér a bereme spoustu peněz podle bulvárního tisku. A... No taky že maj pocit, že můžeme pracovat pořád i ve svém volným čase a navíc, že to máme i jako povinnost.“

10. „Považuješ svou profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Tebe potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Tvá zkušenost?“

„No prestižní... Když se veřejnost podívá na Ordinaci v růžové zahradě a uvěří tomu, že co se odehrává v běžných nemocnicích, že je to úplně to samý... Když bydlím třeba na vsi, tak sousedi za mnou hodně choděj, že potřebujou třeba pomoct, poradit, třeba píchnout injekci a něco převázat a přečíst lékařskou zprávu nebo tak něco.“

Já: „Tak myslíš si, že je toto povolání prestižní?“

„Myslím si, že u prostých osob o to víc je prestižní, víc si jí cení.“

11. „Jak vnímáš postoj kolegů a nadřízených ke své osobě, jsi v kolektivu spokojená?“

„No... Tak u nás se kolektivy hodně střídají, protože máme víc zázemí, což je docela příjemný, protože - velký ženský kolektiv je někdy síla. Řeka bych, že hodně někdy řešíme zbytečnosti, který úplně zbytečně zatěžujou naši psychiku, když máme tak stresující práci.“

12. „Co si myslíš o třísměnném provozu a jak to máš s volným časem? Jak zvládáš rodinu, zájmy, případně jak se staráš sama o sebe?“

„Upřednostňuju dvousměnný provoz, na dvanáctky, protože mám víc času. S tím, že jsem začala sloužit, tak už musím všechno dopředu plánovat. Naprosto do detailu i svůj volný čas, a jakmile z toho něco vypadne, tak už je narušenej celej systém prostě. Všechno musím plánovat dopředu. Natož ještě dovolená, ta se plánuje u nás skoro rok dopředu. Dá se říct, že se s ní nedá hnout a abych třeba přišla s tím, že chci jet najednou na poslední chvíli na dovolenou - neexistuje.“

13. „S jakým rozpoložením (pocity, myšlenky) chodíš domů ze zaměstnání?“

„No... (smích). Jsem unavená, někdy jsem tak vystresovaná, že občas přítel musí to... vyslechnout všechno. No a občas bych radši pracovala někde v archívu teda. Kde bych byla sama a nikdo na mě nemluvil.“

14. „Jak Tvé povolání vnímá Tvůj partner a rodina?“

„No tak já bych řekla, že jsou na mě hrdý. Že mám tuhle práci.“

Já: „Líbí se jim to?“

„Dá se říct, že jo.“

Já: „A nevdá jim, třeba partnerovi ten volný čas a tak? Myslíš, že to vnímá pozitivně, že se mu líbí co děláš a není nic co se mu nelíbí?“

„Ono se mu líbí co dělám, že by to třeba nedělal každý člověk a on má svoji práci celkem variabilní a vycházej mu tak vstříct, že on je třeba víc ochotnej se mně přizpůsobit. Bohužel, já to tak variabilní nemám.“

15. „Myslíš si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„No... Já si myslím, že je to celkem těžší, protože zrušili spoustu okresních nemocnic v okolí. Nedávno jsem tak počítala a bylo to fakt hrozně moc a zjistila jsem, že jedna ruka by mně určitě nestačila, kdybych je spočítala v našem okolí. Takže všechno se nahrnulo do těch velkejch fakultních nemocnic, je obrovskej tlak na zaměstnance, ty jsou vystresovaný, unavený, málo peněz, málo odpočinku, prostě... No jsou na ně velký nároky.“

16. „Co bys řekla tomu, kdyby se Tvé děti jednou rozhodly pro stejné povolání?“

„(Smích). Nevím (smích), asi bych nebyla úplně nadšená no... ale prostě děti jsou tvrdohlavý někdy. A teď oni zas viděj ten příklad v tý rodině, že jo? Zajímá je to, a prostě jako kdyby, asi bych jim zkusila nabídnout i třeba nějaký jiný ty, podle toho co by jim šlo nebo nešlo, tak bych jim nabídla třeba i něco jinýho, ale ve finále mně to přijde furt ta jistota v tom státním, takže jako co bych nadělala. Hlavně aby pracovaly.“

17. „Je něco, co bys k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„K tomu už není co dodat (smích).“

Já: „Dobře, děkuji.“

Příloha B - rozhovor M2 (Kamila)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč ses se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Tě k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Tak, líbilo se mi to vždycky, když už jsem byla malá, tak se mi líbily sestřičky a práce a byla jsem takovej ten typ pečovatelky, která si hrála s panekama a ošetřovala je.“

2. „Pokus se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Tvá očekávání?“

„Tak, očekávání se v podstatě naplnila, představovala jsem si to asi spíš míň náročný. Jakoby fyzicky náročný a časově, ale jinak si myslím, že jsem si to takhle asi představovala.“

3. „Jak jsi spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíš, jestli Tě tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila bys nějaké věci? Pokud jsi někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Tak, o změně jsem nikdy neuvažovala. Profese mě baví, s výběrem jsem spokojená, profese mě baví a nikdy jsem to vlastně měnit nechtěla, a když se něco povede, tak to samozřejmě uspokojuje, nebo když je lepší den. Když se děje něco závažnějšího, tak občas to je samozřejmě nepříjemný.“

4. „Co Tě k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„No, demotivuje, já bych řekla asi nic. Spíš, jediný co mě vadí, je nárůst administrativy, která mě nebaví a proto jsem šla dělat i takovou práci, kde dřív tý administrativy jakoby nebylo tolik. A motivuje mě, prostě mě to baví, a je to pomáhající funkce, což jsem vždycky chtěla dělat.“

5. „Jak ve své profesi zvládáš neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.“

„Tak s tím jsem nikdy moc problémy neměla s počítačema a tak, to je poměrně bez problémů. Nevadí mi to.“

6. „Co říkáš na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Tě to nějak? Co si myslíš o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No, systém vzdělávání v současnosti mně přijde úplně šilenej. Jelikož jsem sama vysokoškolsky vzdělaná, tak si myslím, že je to dobrá věc, ale nelíbí se mi, že to není dostatečně ohodnocený, že v té hierarchii to není vůbec nák zohledněný, to že teda jedna má vysokou školu a druhá ne.“

7. „Jak vnímáš kompetence zdravotní sestry? Jak bys vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„Takhle, kompetencí si myslím, že máme celkem dostatek, ale myslím si, že spoustu věcí děláme vlastně bez toho aniž bysme to vlastně měly povolený správně dělat. Že děláme věci, na které nemáme nárok. Víš, jak to chci říct, že prostě děláme to, ale podle zákoníku práce bysme to v podstatě dělat neměly.“

Já: „Takže myslíš třeba nějakou práci za lékaře?“

„Tak, přesně, za lékaře. Jakože tohle si myslím, že by klidně mohlo bejt navýšený, že by to mělo bejt povolený, že má možnost to ta sestra udělat.“

Já: „A nepřišlo by ti potom, že by těch kompetencí měla sestra hodně, že by nevěděla kam dřív skočit?“

„Myslím si, že právě tohle by mělo bejt právě v té hierarchii - vysokoškolsky vzdělaná sestra - tyhle ty kompetence, středoškolsky vzdělaná - ty nižší a podobně.“

Já: „Takže bys souhlasila s tím, kdyby ty některý nižší kompetence opadly nižším kategoriím pracovníků, méně vzdělaným?“

„Přesně tak, aby tam bylo to vzdělání zohledněný.“

8. „Když se pokusíš ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Tě napadne?“

„Co mě napadne?“

Já: „Co si představíš, když se řekne socialistické zdravotnictví?“

„Blízká práce s pacientem. Že ty sestřičky byly opravdu jenom s těma pacientama.“

9. „Co si myslíš o všeobecném názoru společnosti na sesterskou profesi? Sleduješ reakce a názory veřejnosti?“

„No, tak tohle si myslím, že je tak na dva tábory. Některý lidi, který do toho trošku viděj, tak vědí, že sestry prostě jsou většinou chytrý ženský, který opravdu vystudovaly a maj přehled pomalu z poloviny jak doktor a druhá část lidí si samozřejmě myslí, že to jsou, co si budem povídat uklízečky a že mejou zadky. To je furt takový, že si myslím, že jsou ještě furt dva tábory. Já jsem teda asi negativní reakci na svoje povolání nezažila, spíš to bylo obráceně, ale vím, že znám lidi, který to povolání považujou za takový.... podřadnější.“

10. „Považuješ svou profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Tebe potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Tvá zkušenost?“

„(Smích) Já si myslím, že prestižní je. Já si myslím, že ta práce je krásná, musíš na to mít opravdu něco v hlavě, protože to prostě každěj dělat nemůže, ale... potvrzením prestiže jsou pro mě asi ty pacienti, když ti někdo poděkuje, nebo když odchází spokojenej, tak to je asi takový to, co tě utvrdí, že děláš něco pořádného a něco na úrovni.“

11. „Jak vnímáš postoj kolegů a nadřízených ke své osobě, jsi v kolektivu spokojená?“

„Jo. Já jsem nikdy problémy jako s tím, že by se na mě někdo snad navyšoval neměla a v kolektivu jsem spokojená.“

12. „Co si myslíš o třísměnném provozu a jak to máš s volným časem? Jak zvládáš rodinu, zájmy, případně jak se staráš sama o sebe?“

„No tak osobně bych radši spíš dvanáctky, protože třísměnný provoz znamená v podstatě každý den v práci a to se teda dost špatně kloubí s ostatními zájmama a s věcmi s rodinou a tak.“

Já: „A noční směny, to ti vyhovuje?“

„No, nejsou moje vyloženě oblíbený, ale jako pár v měsíci mě jich nevadí.“

13. „S jakým rozpoložením (pocity, myšlenky) chodíš domů ze zaměstnání?“

„Tak, snažím se si to domů moc netahat, takže většinou bez problémů, jakože na ty věci nemyslím a většinou mám i pocit dobře odvedené práce a jsem z toho spokojená, ale je fakt, že některý případy si člověk bere víc k srdci a třeba na to víc myslí. Někdo ti prostě přiroste blíž a někdy tě to zasáhne víc.“

14. „Jak Tvé povolání vnímá Tvůj partner, děti, rodina?“

„Já si myslím, že dětem se to líbí. Honzík je rád, když říká, že jsem sestřička. Zvláště když vytahuju třísky. A manželovi to asi taky více méně nevadí, líbí se mu ta práce asi, ale je to časově náročný, takže se to dotýká spíš naší rodiny.“

15. „Myslíš si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„Myslím si, že náročnější to je, protože se ví daleko víc věcí, sestra má daleko víc činností co musí provádět a ještě k tomu je navíc neskutečný množství administrativy a v tý osmihodinový pracovní době to je dost šílený co se musí zvládnout.“

16. „Co bys řekla tomu, kdyby se Tvé děti rozhodly pro stejné povolání?“

„No tak svejm dětem bych do toho nechtěla mluvit, ale nedoporučila bych jim to (smích).“

Já: „A mohla bys uvést proč?“

„No protože to není dostatečně oceněná práce a pro svý děti bych chtěla něco víc.“

17. „Je něco, co bys k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„Asi ne. Bylo to pěkný. Děkuji.“

Já: „Já Ti taky děkuju.“

Příloha C - rozhovor M3 (Eva)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč ses rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Tě k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Protože jsem se pohybovala v nemocnici vedle mamky a dávali sestru Stefany, to byl můj vzor.“

2. „Pokus se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Tvá očekávání?“

„Hmm, co se týká jako práce samotný tak asi jo, to mě nic nepřekvapilo, ale v platu jsem asi dopadla na zem..., to bylo těžký, hlavně ze začátku s tím vyjít vůbec.“

3. „Jak jsi spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíš, jestli Tě tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila bys nějaké věci? Pokud jsi někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Tak já jsem spokojená. Právě proto, že mě asi nic nepřekvapilo, tak bych práci určitě neměnila a jsem i ráda, že jsem se dostala na sály, ty mě Úplně sedly.“

4. „Co Tě k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„Tak motivuje mě právě příjemná atmosféra na sále a adrenalin občas a demotivuje nízký plat.“

5. „Jak ve své profesi zvládáš neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.“

„Tak to vítám, to zlehčuje práci a mně se to líbí.“

6. „Co říkáš na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Tě to nějak? Co si myslíš o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„Emmm, myslím si, že v České republice to není úplně na místě, jelikož nejsou schopný prostě zavést systém z Evropy, kde je... je tady prostě málo lidí, kterým by rozdělili kompetence, ten bakalář je v cizině o něčem jiným.“

7. „Jak vnímáš kompetence zdravotní sestry? Jak bys vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„No tak to je přesně ta samá otázka, že tady se o kompetenci prostě vůbec nemůže jednat, protože tady na to nejsou pracovníci, tady sestra dělá všechno.“

8. „Když se pokusíš ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Tě napadne?“

„Málo peněz, nedostatek technologie a málo peněz na léky ze zahraničí.“

9. „Co si myslíš o všeobecném názoru společnosti na sesterskou profesi? Sleduješ reakce a názory veřejnosti?“

„Tam zase hrajou roli peníze, myslím si, že nás mají opravdu v podvědomí jako za pomocnou sílu...,většina lidí..., ne všichni...“

10. „Považuješ svou profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Tebe potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Tvá zkušenost?“

„Prestižní už dávno ne, určitě to někdo dokáže ocenit a to je právě ta motivace další, ale myslím si, že spíš si ceněj lékařů jak sester.“

11. „Jak vnímáš postoj kolegů a nadřízených ke své osobě, jsi v kolektivu spokojená?“

„Naprostě, máme dobrou kolektiv, a jako nejmladší mezi staršími jsem ráda, že mi to nedávají najevo.“

12. „Co si myslíš o třisměnném provozu a jak to máš s volným časem? Jak zvládáš rodinu, zájmy, případně jak se staráš sama o sebe?“

„No, já bych asi třisměnný provoz nechtěla, protože když jsem dělala noční, tak to mě teda fakt vyčerpávalo a nedovedu si to představit s rodinou. Já teď pracuju na ranní nebo dvacetičtyřhodinový služby a to mi ideálně vyhovuje, s rodinou je to právě fajn.“

13. „S jakým rozpoložením (pocity, myšlenky) chodíš domů ze zaměstnání?“

„A tady vidím velkou změnu právě po přechodu na sály, tak jak tam neznám sociální zázemí těch pacientů, tak je to velký rozdíl, že jdu s čistou hlavou. Když jsem dělala na oddělení, tak jsem toho byla plná.“

14. „Jak Tvé povolání vnímá Tvůj partner a rodina?“

„Jo tak ty v tom viděj právě nevím, jestli prestiž, ale uznání ňáky to jo, ale vyčítají mi, že jsem furt v práci, hlavně víkendy.“

15. „Myslíš si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„To asi úplně nedokážu posoudit, ale myslím si, že náročný to je stejně, možná to je teď jednodušší v té technologii, zjednodušený, ale nemyslím si, že by se zhoršily podmínky, co se týká nároků práce, jako množství práce, ale na sále je to teďka velký rozdíl, protože tam mi všichni všechno ukliděj a nemusím si nic připravovat a je všechno už hotový vysterilizovaný. Dřív si to jako sterilizovali před tím výkonem sami, museli si dávat ty nástroje, takže měli věčný úkoly... a administrativu tady nemám žádnou.“

16. „Co bys řekla tomu, kdyby se Tvé děti rozhodly pro stejné povolání?“

„No, a tam zase jsme zpátky u peněz. Úplně jako nebránila bych jim v tom, kdyby to chtěly dělat, ale vim, že je to těžký no.“

17. „Je něco, co bys k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„Asi ne.“

„Tak já děkuji za rozhovor.“

Příloha D - rozhovor M4 (Klára)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč ses se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Tě k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Takže, byla to chuť pomáhat druhým, být jim oporou, ulehčit v těžkých situacích a být nápomocná druhým.“

2. „Pokus se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Tvá očekávání?“

„No, takže, před nástupem do práce jsem si myslela, že spasím svět. Je pravda, že jsem prakticky žila jenom prací, obětovala jsem jí hodně, hodně volného času. Nedokázala jsem si představit, jak těžké fyzické a psychické situace praxe obnáší. Po třech letech mě ty všechny ideály ještě zůstaly a teď, po sedmi letech, kdy jsem nabyla zkušeností, tak jsem se ponaučila ze spousty věcí a je teda pravda, že už nejsem tak ochotná trávit tolik času v práci navíc. Víc si člověk chrání svoje volno, takže jako v globále mě práce baví ale... Jsou hodně složitý ty noční směny, kdy má člověk rozhozený biorytmus, poruchy spánku, únava.“

3. „Jak jsi spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíš, jestli Tě tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila bys nějaké věci? Pokud jsi někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Takže v globále můžu říct, že spokojená jsem, protože dělám práci, kterou jsem si vybrala a přála si ji dělat, ale jak jsem už řekla v té předchozí otázce tak spousta věcí člověku dojde až praxí a uvědomí si, jak těžkou práci si vybral. Takže mě naplňuje, když je pacient spokojený, třeba mě poděkuje, zeptá se, kdy zase přijdu, že mě rád uvidí, mám radost, když se uzdravuje. Ale naopak mě nenaplňuje ve chvíli, kdy cítím, že často zbytečně je na mě vyvíjen tlak ze strany buď lékařů, nebo pacientů, nebo často jejich rodin a... asi bych o změně profese uvažovala pouze v otázce zdraví, kdyby přestalo sloužit a nemohla jsem tuhle práci dělat a potom taky se ukáže vlivem rodiny, až budou děti.“

4. „Co Tě k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„Tak motivuje mě to, že mě práce baví, mám ji ráda, a tudíž se na demotivaci snažím nemyslet (smích).“

Já: „To jsi asi říkala v té předešlé otázce, že je vyvíjen zbytečný tlak od lékařů, pacientů, jejich rodin a tak dál?“

„Jo, jo, jo, jo.“

Já: „Jsou ještě nějaký další věci, co by tě demotivovaly, nebo myslíš, že stačí na to nemyslet?“

„Tak určitě by mě demotivovalo to, kdyby nám, jak je trend, pořád přidávali práci a obírali na platu a ohodnocení, to rozhodně demotivací je.“

5. „Jak ve své profesi zvládáš neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.?“

„Tak já si myslím, že tomuhle člověk jako úplně neutěče, že to je podobné ve všech profesích a nejde se tomu ubránit, tomu technickému pokroku a možná mám teda výhodu oproti starší generaci, že jsme s tou technikou v podstatě vyrůstali, takže mě to problém nedělá.“

6. „Co říkáš na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Tě to nějak? Co si myslíš o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No tak to je obšírná otázka, složitá, ale určitě si myslím, že nebylo a není dobrým krokem zrušit středoškolsky vzdělané sestry všeobecné, které dřív mohly jít do provozu a samostatně pracovat. Naproti tomu zdravotnický asistent – vzdělání, které dneska běží, kdy si myslím, že to pro ně musí být hodně demotivující, protože mají čtyřleté vzdělání s maturitou, ale do praxe potom musejí jít pracovat pod dohledem a dělají vlastně prakticky pomocné práce, nebo jako ošetrovatelskou práci jenom. Takže myslím si, že si neuvědomují to, že každé prostě nechce studovat vysokou školu a určitě je demotivující to, že pokud už ta sestra tu vysokou školu vystuduje, tak není nijak platově ohodnocená, naopak si myslím, že častokrát to je trnem v oku, ať už lékařům nebo i staničním, nebo vrchním sestřám, které to vzdělání nemají, takže si jako určitě myslím, že to správný krok není. A mě se to teda samozřejmě taky dotýká, protože vysokou školu mám, ale žádná výhoda z toho neplyne. Možná jediná výhoda je, že když člověk tohleto vzdělání má, že potom snadněji může dosáhnout vyššího postu, ale každé ty ambice nemá. Myslím si, že běžně pro praxi to potřeba není, aby sestra měla vysokou školu.“

7. „Jak vnímáš kompetence zdravotní sestry? Jak bys vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„Tak, když budu mluvit na našem pracovišti, jak to je, tak si myslím, že těch kompetencí máme dost, máme je hodně vysoký, můžeme prakticky častokrát jako pracovat velmi samostatně a já bych jich teda upřímně v tuhle chvíli víc nechtěl. A pokud by teda mělo jich být víc, tak bych si přála, aby byly ohodnoceny a aby na úkor toho, že mám víc kompetencí, bylo ulehčení třeba v dokumentaci, abych měla víc času a aby byl větší počet personálu, protože jinak se to asi nedá úplně stihnout.“

8. „Když se pokusíš ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Tě napadne?“

„Takže jelikož jsem tuhle dobu nezažila, tak můžu čerpat jenom televize, vyprávění, seriálů, nebo filmů a působí to na mě tak, že určitě bylo méně stresu, bylo menší množství dokumentace, nebyly auditorské kontroly, postihy kolikrát za maličkosti, například úprava nehtů, to tam jistě neřešili. Přijde mně, že byla i více uvolněná atmosféra a sestry měly více času, který mohly trávit s nemocnými a jistě bylo méně stížností, ať už z jejich stran nebo ze stran rodin.“

9. „Co si myslíš o všeobecném názoru společnosti na sestřskou profesi? Sleduješ reakce a názory veřejnosti?“

„Tak sleduju, tomu se člověk úplně neubrání. A myslím si, že všechno je ovlivněno vlastní zkušeností, takže část populace jistě naši práci uznává. Většinou ti, kteří zažili roli a situaci nemocného, tak ti by nám přáli jistě větší ohodnocení, že to i jako řeknou a váží si naší profese, ale existuje i jako druhá část, která nás častokrát vnímá jako služky, teda jestli to můžu takhle říct, které udělají vše, na co jako si pacienti vzpomenou a ještě bohužel častokrát věří, že bereme plat, který je uváděn v médiích. To je moje vlastní zkušenost, kdy se kolikrát mě na to pacienti zeptali, jak to teda je a že za ty peníze, které bereme, to je krásná práce.“

10. „Považuješ svou profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Tebe potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Tvá zkušenost?“

„Tak já svoji práci za prestižní nepovažuju. Myslím si, že prestižní jsou úplně jiné obory, trochu se to teda spojuje s tou předchozí otázkou, část naši práci jistě uznává, možná obdivuje, ale další část jí může opovrhovat, nebo mít zkreslené představy díky médiím a seriálům ze zdravotnického prostředí, které s realitou nemají mnohdy moc společného.“

11. „Jak vnímáš postoj kolegů a nadřízených k Tvé osobě, jsi v kolektivu spokojená?“

„Tak..., až na malé výjimky spokojená jsem.“

Já: „A postoj nadřízených a kolegů ke Tvé osobě?“

„Tak s nadřízenými můžu říct, že nemám problém, doufám teda, že ani oni semnou a postoj kolegů..., tam to je složitý. Každý je osobnost a není možný vyjít za každou cenu se všema.“

12. „Co si myslíš o třísměnném provozu a jak to máš s volným časem? Jak zvládáš rodinu, zájmy, případně jak se staráš sama o sebe?“

„No, takže vždycky záleží na rozpisu směn, jak to vyjde, jak to která staniční umí napsat. Samozřejmě stejně zůstává to, že ten trojsměnný provoz je jistě náročnější z hlediska nočních směn a jejich vlivu na naše tělo a psychiku. Dále jistě víkendy, které trávíme v práci, svátky, prázdniny, kdy jsou děti doma. Takže sice čas před noční lze dobře využít na spoustu zařizování, nebo prací v domácnosti, ale je to velká daň za to potom, kdy je člověk v noci vzhůru a musí teda i v noci fungovat na sto procent a ten spánek už přes den nejde úplně jako nahradit. Takže jak zvládáte rodinu? Tak tím, že ještě nemám děti, tak se to zvládnout dá, potom

až budou, tak si nejsem úplně jistá, jak to v trojsměnném provozu půjde, spíš se bojím, že to nepůjde. A na zájmy mi zbývá hodně málo času. A jak se starám sama o sebe? Tak rozhodně nemám tolik času, kolik bych si přála, abych se o sebe mohla adekvátně postarat.“

13. „S jakým rozpoložením (pocity, myšlenky) chodíš domů ze zaměstnání?“

„Tak vždycky záleží na těžkosti směny. Kdy když je teda těžká, tak se vracím unavená, vyčerpaná. Pokud je v poklidu, mám dostatek času se nemocnému věnovat a vidím, že se pacient uzdravuje, tak samozřejmě z toho mám radost a vždycky záleží na tom, o koho a s jakou perspektivou se člověk stará a jaká je jeho zpětná vazba.“

14. „Jak Tvé povolání vnímá Tvůj partner a rodina?“

„Tak manžel moji práci respektuje, váží si jí, ale když budu teda citovat, tak si ten život se zdravotní sestrou představoval jednodušší. Takže špatně, špatně snáší moje noční směny, špatně snáší víkendy, kdy musí být doma sám. Děti teda ještě nemáme a širší rodina už si zvykla za ty roky.“

15. Myslíš si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„Tak určitě je to dneska náročnější, protože si myslím, že s tou větší..., s tím počtem narůstajících kompetencí máme mnohem větší zodpovědnost. Máme jistě až nadbytek administrativy. Někdy je hodně složitá spolupráce s příbuznými, kteří hodně využívají svoje práva, a neváhají častokrát podat stížnosti a určitě do toho patří i to, že hodně volného času trávíme školením a sbíráním bodů k registraci. A pak znova bych zmínila ten systém vzdělávání, to je jistě složitější teďka.“

16. „Co bys řekla tomu, kdyby se Tvé děti rozhodly pro stejné povolání?“

„Tak musela bych to asi respektovat, ale nadšená bych z toho nebyla, upřímně, nebyla a přála bych jim, aby si našli práci, která bude jednodušší a lépe finančně ohodnocená.“

17. „Je něco, co bys k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„Asi si myslím, že jsem všechno podstatný řekla. A děkuju.“

Já: „Já taky moc děkuju za rozhovor.“

Příloha E - rozhovor S1 (Martina)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč jste se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Vás k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Tak, odjakživa sem chtěla bejt zdravotní sestřičkou a nepamatuji se jako dítě, že bych měla nějaké sny o nějakém jiném povolání a rodičům jsem asi nesplnila jejich sen, ale pro povolání zdravotní sestřičky jsem byla tak rozhodnutá, že jsem si studium na zdrávce doslova vybrečela.“

2. „Pokuste se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Vaše očekávání?“

„Mé představy se celkem nelišily, protože jsem chtěla pracovat na jedné určité klinice a tehdy jsem chodila vlastně všechny prázdniny na brigádu na tuto kliniku, abych vůbec byla umístěná, protože sestřiček byl dostatek a..., protože jsem chtěla opravdu tuto kliniku, tak jsem chodila poctivě na brigádu, takže jsem ledasco viděla.“

3. „Jak jste spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíte, jestli Vás tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila byste nějaké věci? Pokud jste někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Myslím si, že kdybych nebyla dvacetpět let sestrou, tak bych asi uvažovala o tom, že bych změnila zaměstnání, ale myslím si, že jestli jsem tenhle krok měla učinit, tak jsem ho měla učinit dřív. A důvodem k tomu bude asi to, že pacient dnes podle mě není prioritou tak, jak jsme byli zvyklí, konkrétně u ošetrovatelské péče, ale je určitým zdrojem pozorování, zapisování, měření a psaní spoustu, spoustu dokumentace, které jsou kontrolovány a často přechází to kontrolování v audity a ty audity to ty starší sestry hůře nesou, tak i já. A soustředíme se hodně na různé práce. Takže dneska zdravotní sestra rovná se brouk pytlík, práce všeho druhu.“

4. „Co Vás k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„Nevím, jestli přímo motivuje, ale spíše omezuje a to si myslím, že je můj věk, pocit zodpovědnosti, a je to pocit zodpovědnosti jednak vůči sobě, protože jsem si to povolání vlastně vykručela, vybrečela, ale v první řadě je to ta povinnost k těm pacientům. Takže co se týká demotivujícího faktoru, tak je to především to, že jsem odkloněna od toho pacienta a mrzí mě, že často paní sanitářky vědí více informací a jsou oblíbenější mezi pacienty více než ty sestry.“

5. „Jak ve Vaší profesi zvládáte neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.?“

„No, myslím si, že něco mi jde, něco mi jde méně, a jak jsem již řekla v předešlé odpovědi, občas si připadám jak brouk pytlík, protože to je vlastně široký obsah nových znalostí, které se bych řekla, nepřímo dotýkají té péče o pacienta.“

6. „Co říkáte na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Vás to nějak? Co si myslíte o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No. Asi se trochu stydím, ale jedním slovem je to chaos. Chaos, protože souhlasím s tím, aby některé sestry byly vysokoškolsky vzdělané, ale aby jim byly jasně stanoveny kompetence, které musí mít, aby bylo odsud podsud. Potom si nemyslím, že by muselo být tolik sester vysokoškolsky vzdělaných a kdyby bylo na mně, já bych se opět vrátila zpět, kdy byly sestry, nebo sesterská profese ukončená čtyřletým studiem a maturitou a potom při zapracování určit, jestli ta daná sestra má předpoklady k vysokoškolskému studiu a potom teprve následně teda z toho zaměstnání vysílat.“

7. „Jak vnímáte kompetence zdravotní sestry? Jak byste vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„No, kompetence zdravotních sester vnímám tak, že ještě dneska není úplně určeno co a jak, a hlavně některé kompetence se prolínají s lékařskými kompetencemi. A záleží především na lékařích, jestli předají tuto kompetenci sestřím nebo nepředají. Já si myslím, že v tom je taky trochu obava o to, že pakliže ty kompetence, ta vysokoškolsky vzdělaná sestřička bude mít, tak ti lékaři, že budou mít pocit, že jich bude potřeba vlastně méně než dosud. A myslím si, že ty kompetence, kdyby byly správně nastaveny, tak potom i ta vysokoškolsky vzdělaná sestra, pakliže by měla na oddělení více personálu a tím myslím i třeba pomocného, takže by se ta situace dala lépe zvládnout.“

8. „Když se pokusíte ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Vás napadne?“

„No. Napadaj mě hlavně hodně šťastné roky, protože jsem chtěla být sestřičkou a sestřička pro mě nebyla jenom bílý čepec a uniforma, ale byla to především ta péče o pacienta, čas na pacienta a hlavně to, že jsem se od nich dozvěděla spousty věcí, na které nebylo třeba při příjmu čas a podobně. Takže když jsem byla v plném kontaktu s tím pacientem, tak jsem o něm věděla i co se týká psychiky, domova, a tak dále. Podstatně více, než teď, kdy se odpovídá na jeden strukturovaný dotazník.“

9. „Co si myslíte o všeobecném názoru společnosti na sesterskou profesi? Sledujete reakce a názory veřejnosti?“

„No, já si myslím, že v poslední době je vzdělání, nebo povolání zdravotní sestry hodně devalvováno. Když jsem nastoupila, tak sestřička nechci říct, že byla paní někdo, ale byla to prostě sestra každým coulem, a myslím si, že ti pacienti ji uznávali a nyní, že se to tak trošičku mění. Je to jednak představou pacientů o zdravotnictví, s určitou vzrůstající agresivitou, se vzrůstající mediální ne plnou podporou těch zdravotních sester. Takže mám pocit, že ta sestra je dneska hodně devalvovaná. „

10. „Považujete Vaši profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Vás potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Vaše zkušenost?“

„Myslím si, že byla doba, kdy jsem toto povolání brala jako prestižní, bohužel čas plyne a já si myslím, že prestižní už zdaleka není. A to z toho důvodu, nebo ze zkušeností těch, ať je to od pacientů, nebo od lékařů. Někteří lékaři si váží sester jako spolupartnerů, někteří ne. Myslím si, že v tomto mají i ty kompetence určitou vinu, nebo se na tom podílejí. A co se týká pacientů, tak ti pacienti jsou rádi, když je jdete informovat o něčem a podobně, ale pravdou je, že ta prestiž už mezi těma sestrama není, ať už to je vlastně počtem stížností, které jsou neadekvátní, ti pacienti si dneska stěžují naprosto na všechno, co dříve by vůbec nikoho nenapadlo. Je to opravdu agresivita, potom je to i to, že pacienti se dožadují věcí, které bohužel nemůžeme splnit jako zdravotní sestry a myslím si, že velkou, velkou propastí je komunikace mezi návštěvou a personálem, kdy ti příbuzní se dožadují něčeho, co jim nemůže sestra poskytnout, myslím v rámci informací, které musí poskytnout pouze lékař, který momentálně třeba není, nebo je na sále a když je, samozřejmě ho seženeme a tu informaci může dát. To je to samý jako informace po telefonu.“

11. „Jak vnímáte postoj kolegů a nadřízených k Vaší osobě, jste v kolektivu spokojená?“

„Já musím říct, že v kolektivu se cítím celkem, celkem dobře. Myslím si, že v tomto postavení musím říct, že někdy se jedná o direktivní rozhodnutí, což není všemi kvitováno s povděkem, ale nestěžuji si. Co se týká lékařů, tam je to trošičku o něčem jiném, tam je lepší vlastně i s dobrým úmyslem třeba neinformovat, nebo neříkat určité věci a nechat je na primáři popřípadě na přednostovi, protože nějak nám lékaři nemůžou zkousnout to, že by sestra jim měla něco říct tak, aby to platilo.“

12. „Co si myslíte o třísměnném provozu a jak to máte s volným časem? Jak zvládáte rodinu, zájmy, případně jak se staráte sama o sebe?“

„Tak musím říct, že ve třísměnném provozu jsem pracovala. Musím říct, že mi to celkem vyhovovalo, ale je to v letech řekla bych minulých, takže tehdy nebyl takový nedostatek sester s úplným vzděláním, takže nebyly ty služby nějak přehnané, ale dnes slouží dvanáctihodinové služby a to hlavně z důvodu toho, že ty sestřičky maminky, sestřičky manželky, přítelkyně a

podobně měly více času se věnovat. Protože tím, že by byly zařazeny do trojsměnného provozu, velice těžko by se nám jednak rozepisovaly ty služby a jednak plnil zákoník práce.“

13. „S jakým rozpoložením (pocit, myšlenky) chodíte domů ze zaměstnání?“

„Já si myslím, že někdy je to pocit štěstí, kór když vidíte pacienta, ketrý byl dejme tomu při příjmu hodně špatný a odchází v relativně dobrém zdravotním stavu. Na druhou stranu mám pocit, že mě mé zaměstnání neopouští ani v noci, takže ten stres a některé povinnosti si přenáším hodně domů.“

14. „Jak Vaše povolání vnímá Váš partner, děti, rodina?“

„No, partner nadšený není a děti dneska jsou už samostatné, takže toto teď momentálně hodnotit úplně stoprocentně nelze, ale musím říct, že stále mi je vyčítáno, že když byla třeba dcera se slepákem, tak jsem ji telefonicky volala, kdy si má vyměnit pytlík s hráškem na břicho a podobně, ale většinou jsem se snažila svojí péčí o dítě postarat se jiným způsobem, než abych já chyběla, takže babičky a podobně.“

15. „Myslíte si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„Myslím si, že ano, protože jak jsem již řekla, být zdravotní sestrou znamená být členem týmu, vesměs multioborového týmu. To znamená znát i specifika z jiných pracovišť než je to jedno, druhá věc je plnění svých kompetencí. Řekla bych, že někdy, nebo s některými lékaři je horší domluva s některými je to zase naprosto báječné a..., včem je náročnější. Jednak si myslím, že v rámci sebe měli sestry a lékaři více důvěry, to si myslím, protože dneska to je, co je psáno to je dáno, ale dříve byla běžná ordinace třeba například po telefonu, nebo informace po telefonu co se týká inzulinu. Dneska si myslím, že sestra vysokoškolsky vzdělaná by mohla přejít, nebo mít v rámci kompetencí i nastavení inzulinu, potom by mohla i bolest svým způsobem, protože jí hodnotí, ví jaká je, jaké intenzity, takže by mohla sama rozhodnout. Myslím, že sestra by měla mít všeobecně takovou přirozenou inteligenci, intuici, empatii a vlastně stále se sebevzdělávat, ale to opravdu neplatí jen v tom slova smyslu, ale jde o důkladnou a celoživotní vzdělanost, nové přístroje a podobně.“

16. „Co byste řekla tomu, kdyby se Vaše děti rozhodly pro stejné povolání?“

„No, k tomu bych řekla jenom to, že bohužel se dcera rozhodla pro stejné povolání.“

Já: „Bohužel?“

„Bohužel“

Já: „Takže nejste spokojená, nejste ráda?“

„Já nechci říct, že nejsem ráda a je to to samé jako jsem si vykručela já, myslím si, že ona je zatím spokojená v práci, protože tam může uplatňovat některé novinky třeba v rámci paliativní

terapie, které získala vysokoškolským vzděláním, ale do jisté míry si neumím představit, jak jednou bude fungovat jako babka s tím, že bude chodit do práce.“

17. „Je něco, co byste k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„Myslím si, že sestřičky, které absolvují vysokou školu a nastoupí do práce a sestřičky které odpracovaly již nějakou desítku let, takže to musí být sestry, které jsou na svém místě, protože když vidím odliv sester, které při svém vzdělání nenastoupí do zdravotnictví, tak je mi z toho trochu smutno. Děkuju.“

Já: „Já také děkuji.“

Příloha F - rozhovor S2 (Blanka)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč ses se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Tě k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Zdravotní sestrou jsem zcela náhodou. Nedostala jsem se na školu, kterou jsem si vybrala, a v té době bylo hodně zájemkyň, takže na zdravotnický škole se otevřely dvě třídy. A tím se nasměroval můj další život.“

2. „Pokus se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Tvá očekávání?“

„Je to už opravdu hodně let, takže se budu snažit, abych si vzpomněla na to, co bylo více než před čtyřiceti lety, ale myslím si, že ty představy se asi naplnily. Ta práce tenkrát byla trošičku jiná, než je teď a po třech letech jsem vlastně odcházela na mateřskou dovolenou, a asi ta očekávání byla prostě naplněna a splněna.“

3. „Jak jsi spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíš, jestli Tě tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila bys nějaké věci? Pokud jsi někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Tak spokojená jsem, to bych tady asi s tebou nesešla. Vždycky mě ta profese naplňovala, nikdy ani jednou v životě jsem nelitovala, že ten osud mě zavál tímhle směrem a nikdy jsem neuvažovala o tom, že bych změnila profesi.“

4. „Co Tě k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„Tak co mě motivuje? Je to pořád práce s mladým kolektivem, pořád v podstatě se člověk učí celý svůj život, jak s technikou pracovat, tak poznává řadu nových lidí a je to, pro mě je to naplňující, mám pocit prostě, že člověk žije a že je i občas, když se podaří nějaká dobrá věc a zachrání se nějaký lidský život, takže je něco platný.“

Já: „A naopak, jsou teda některé věci...“

„Demotivuje? No, těžko říct. Demotivuje. Měla jsem v životě štěstí, že vlastně jak na předešlém pracovišti, tak i tady spolupracuju s lidma, kteří v podstatě tedy mi dá se říct vycházejí vstříc, s kterými se mi dobře spolupracuje, takže nějakou demotivaci jsem možná taky ani nepocítila.“

5. Jak ve své profesi zvládáš neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.?”

„Tak samozřejmě my jsme měli to štěstí možná, že jsme s tím počítačem začínali opravdu už před dvaceti lety možná. A bylo to úplně v plenkách a učili jsme se všichni. Takže když jsem pracovala ještě na té druhý interně tak tam třeba tenhle informační systém se zaváděl jako na jedny z prvních klinik. Takže jsme se to učili všichni. A tím si myslím, že člověk se do toho vpravil a neměl problémy, protože jsme všichni byli na takový jako stejný hladině s těma našima vědomostma a myslím si, že ač teda jsem ženská a blondýna, tak že i k té technice mám docela jako vztah, že nemám problémy i s motoroma a tak dále. A i teda s tou technikou, co se týče těch monitorů, obsluhy a tak dále, takže nedělalo mě to problémy, a myslím si, že i teda v tomhle svém vyšším věku relativně všechny ty novoty, který jsou, se snažím zvládat a to vyplývá teda i teďka z té mojí funkce. S tím počítačem, to je prostě můj, to je první věc, kterou když přijdu ráno do práce tak pouštím, protože mám tam poštu, mám tam všechno to, co vlastně potřebuju k té svojí práci, nebo většinu toho.“

6. „Co říkáš na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Tě to nějak? Co si myslíš o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No tak samozřejmě, že se mě to dotýká. Protože v podstatě sama dobře víš, že teď už v poslední době nesplňuju ten trend, který je vlastně, v podstatě, který se razí a který je uplatňován, protože nemám vysokou školu. Možná v té době člověk asi trošičku možná zaspal. Ale já si stále myslím, že člověka v té své profesi nedělá jenom to vzdělání, že záleží i potom na tom člověku jak se k tomu všemu postaví, jak se prostě dál učí, jak se vzdělává i sám, jaký má zkušenosti, kde pracuje, jaký má možnosti, v jakým kolektivu a s jakými kapacitami v podstatě se i setkává. A myslím si, že to je mnohdy i o zkušenostech a občas mě i ty děvčata, který prošly mně těma rukama na té JIPce o tom jakoby ubezpečujou, že přijde některá sestřička, je vzdělaná má všechny možný prostě školy, který v tom našem oboru jdou dosáhnout, ale bohužel ji ta praxe chybí a tu praxi ona musí získávat, ona musí prostě, ona, ona sice má tu teorii, ale ta praxe je mnohdy, aspoň já si pořád myslím a jsem z té starý školy asi, ale já si myslím, že ta praxe člověka naučí. Ty zkušenosti, protože bohužel se setkávám s tím, že ne vždycky ta škola, dá tomu posluchači, to co by mu v tom oboru měla dát. Že je zaměřená tím směrem, který on potřebuje, nebo pro to svoje povolání, který by bylo vhodný. Jo? Nejsem přesvědčená o tom, že teď jak se ty různý školy pomnožily, že ti posluchači dostávají to kvalitní vzdělání, který by si zasloužili.“

7. „Jak vnímáš kompetence zdravotní sestry? Jak bys vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„No, samozřejmě, kompetence to je prostě jedna věc, ale sama dobře víš, že z té praxe mnohdy každý z nás ty svoje kompetence prostě porušuje, nedodrhuje, ale zase to záleží na tom v jakém

směru. Pokud je to pro dobro toho pacienta, tak prostě si myslím, že to není nic, co by mohlo někoho poškodit. Samozřejmě ty kompetence by měla ta sestra mít trochu širší. Je fůra výkonů, nebo různých úkonů, které ta sestra provádí a stále patří do kompetencí lékaře. To si nebudeme nalhávat, to bychom si tady prostě malovali čerta na zeď, že bysme si tady říkaly, že ty kompetence nepřekračujeme. A samozřejmě je to velice ošemetné téma ty kompetence.

Já: „Takže co se týká změn kompetencí?“

„Určitě by v dnešní době mělo dojít ke změně kompetencí, to jako je zcela na místě. Protože tím, že ta sestra získává stále vyšší a vyšší vzdělání, tak prostě ty kompetence by měly tomu vzdělání odpovídat. Ale na druhé straně my pořád si myslím, že nejsme připraveni na to, aby u nás ty sestry byly rozděleny do takových skupin a měly ty kompetence, které té skupině prostě patří. Jestliže je sestra jedna ve směně a má k ruce sanitářku a má třicet pacientů na standardním oddělení, tak jako, tam prostě ty čtyři ruce musejí dělat úplně všechno. A nemůže se dělit na to, jestli to je sestra magistra, nebo jestli to je bakalářka, nebo prostě jestli to je obyčejná všeobecná sestra.“

Já: „Takže tím vlastně říkáš, že kompetence jsou ovlivněny i nedostatkem personálu?“

„Přesně tak. Nedostatkem personálu a určitým prostě i tím zařazením i tím výkonem. A hlavně nedostatkem pomocného personálu, který by mohl převzít určité kompetence, nebo určité úkony, které teď vykonává všeobecná sestra.“

8. „Když se pokusíš ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Tě napadne?“

„Veliký pokrok. Materiál, vyšetřovací metody, přístrojové vybavení, prostě to všechno tohleco to je úplně někde jinde. Ale na druhé straně, míň času na pacienta, hodně dokumentace a bohužel už v dnešní době se nám do toho začnou promítat stížnosti, soudní spory, a tak dále a tak dále.“

9. „Co si myslíš o všeobecném názoru společnosti na sesterskou profesi? Sleduješ reakce a názory veřejnosti?“

„No, já si myslím, že několik seriálů o zdravotních sestřičkách v určité době, nebo i v dnešní době bohužel těm sestrám stále bere na té vážnosti a opravdu na té důležitosti, nebo důležitosti..., to není to pravý slovo. No té vážnosti asi to by bylo, že opravdu je to povolání náročný, protože když si to tak vezmeme, tak co je v seriálech zdravotní sestra?“

Já: „(Smích), vím, o čem mluvíš.“

„Nemusím ani mluvit, asi víš, o čem bych mluvila. Ale to prostě v dnešní době tohle vůbec nepřipadá v úvahu, protože ta sestřička občas má akorát tak čas si skočit na záchod, napít se a něco spolknout z té dvanáctihodinový směny, ale já si myslím, že prostě bohužel je ta naše společnost v tomle poměrně tak jako staromódní a stále ty sestry si spojují s touhle toutou

určitou představou. Ale na druhý straně, když to zase vezmeme, tak ti pacienti, kteří tady jsou a od kterých dostáváme občas i nějaký ty děkovný dopisy, tak ty si té práci vážeš a ty lidi, který opravdu prošli opravdu takovým tím peklem, mezi životem a smrtí, tak ty si myslím, že pak změni ten náhled na tu sestru a prostě berou ji, a mají před ní úctu i.“

10. „Považuješ svou profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Tebe potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Tvá zkušenost?“

„No byla bych ráda, kdyby to bylo prestižní povolání. Ale i tím, jak teďka vlastně bylo předěláno to vzdělávání, tak tím si myslím, ta prestiž zdravotních sester velice utrpěla. Protože dřív se na tu zdravotnickou školu dostávaly děvčata po určitých přijímacích zkouškách, kde byla nasazena určitá laťka. A bohužel v posledních letech tahle laťka se teda hodně přiblížila, bych řekla nulový hodnotě. A mám pocit, nevím, jestli to správně říkám, že ani někdy ty žádné přijímací zkoušky nebyly a že se takzvaně vzali všechny, kdo prostě měli zájem a chtěli to zkusit. Na druhou stranu já si pamatuju, že nás dřív na té škole učili opravdu lékaři. Byli to lékaři, kteří prostě pracovali na těch klinikách, ať vezmu ze svých učitelů pana profesora Hrnčíře, ať vezmu doktora Kalistu na chirurgii, což byl prostě chirurg pár excelánc, a byli to lidi, který na těch klinikách opravdu pracovali. Teď mám pocit, že se to přeneslo do troškujiný sféry a že bohužel i na těch školách vyučují ti, kteří z té praxe toho moc nepobrali. A já si myslím, že takový to předávání těch vlastních zkušeností nejen tedy se řídit tou osnovou, že dneska budeme probírat tohle, ale prostě zakomponování do toho těch osobních zkušeností, jak s těma pacientama. Takže to je daleko víc, než odříkat nákou kapitolu tak jak bohužel to člověk občas slyší, že i ty děvčata ze zdravotky si stěžují, že tohle jim i chybí, že je učí někdo, nebo i na tom praktickém výcviku, kdo u toho lůžka skoro nepracoval, má sice odpovídající vzdělání, ale nebo už pracoval před více než dvaceti lety, což si myslím, že taky není dobrá věc.“

Já: „Takže si myslíš, v časový ose, že prestiž povolání...“

„Já si myslím, že prestiž klesla. Já bych řekla. A teď nám dá hodně práce, abychom ji dostali aspoň na tu úroveň, která byla v určitejch letech, kdy přeci jen ty zdravotní sestry měly trošičku jako větší úctu a hlavně teda si myslím, že je to i o tom, co ta výuka obsahuje, protože ta výuka se taky trošičku zvrtila v tu teorii a o to prostě rozebírání těch teoretickejch věcí, místo toho teda, aby ta paní učitelka ty děti chytla a řekla prostě, tak dneska jsme měli probírat řeknu já nevím, úplně něco jinýho, ale na oddělení se děje tohle a tohle, pojďte jdeme se na to podívat, tohle už třeba víckrát nevidíte v životě, nebo dlouho nevidíte, tak se budeme věnovat pacientovi a budeme prostě pracovat a dělat to, co je potřeba a ne to co jsme si třeba naplánovali podle osnovy. Aby tam byla určitá flexibilita, aby se to přizpůsobilo tomu, co je teďka akutní

problém a tak dále. Díky tomu, že jsem vlastně celé život, víc než třicet let pracovala na tý JIPce, tak jsem byla zvyklá vždycky všechno dělat hned. Někdy něco odložit, protože na tý JIPce nic nepočká. Mnohdy, dřív než by ses rozmyslela, přišla za půl hodiny, tak už není co dělat.“

11. „Jak vnímáš postoj kolegů a nadřízených k Tvé osobě, jsi v kolektivu spokojená?“

„No, tak já v kolektivu spokojená jsem, otázka je ta, jestli je ten kolektiv spokojenější, ale podle toho vývoje, nebo nechci se nějak jako tady prostě čepýřit a chvástat, ale myslím si, že tím, že jsem tady, ten kolektiv mě snad i jako bral a v něčem i respektoval. Samozřejmě nějaké problémy byly, ale nikdy to nebyly vyhrcované situace, kdyby šlo na ostří nože.“

12. „Co si myslíš o třísměnném provozu a jak to máš s volným časem? Jak zvládáš rodinu, zájmy, případně jak se staráš sama o sebe?“

„Já jsem v podstatě v tom třísměnném provozu jako takovým, když to tak vezmu, odpracovala v podstatě čtyři roky jenom. Potom jsem šla na tu jednu směnu, no a pak jsem začla už dělat od svých třiceti let, jsem začla dělat staniční. Takže já jsem chodila vlastně na jednu směnu. A samozřejmě v té době kdy jsme byli mladý a bylo potřeba, tak jsem zaskočila na noční nebo takhle, to jako bylo zcela běžný. V té době ty staniční sestry mohly prostě vypomáhat na oddělení, měly jsme dvanáctky, měla jsem třeba sobotu, neděli, ale tak vždycky se to s tím rodinným životem dalo skloubit, vždycky jsem měla nějaký ty koníčky, který jsem prostě dělala, ať to bylo lyžování, kolo, já nevím, chalupa, ruční práce, který miluju a který prostě pořád něco musím kutit. Je to asi taky povahou člověka, protože jsem prostě typ, kterej nevydrží jako v klidu, abych někde seděla a prostě čekala co a jak. Takže já jsem neměla problém. Ale myslím si, že pro vás pro mladý je spíš lepší ten dvanáctihodinovej směnnej cyklus, ať je to už teďka z důvodu toho dojíždění, protože většina z vás, nebo většina těch děvčat, dobře víme, že dojíždí a některý dojíždí i třeba čtyřicet kilometrů a je to hlavně o těch financích v té dnešní době. Takže já osobně si myslím, že daleko výhodnější jsou ty dvanáctihodinový směny, že přece jen potom máte víc toho osobního času i na ty koníčky, protože vím, že někdy jsem měla pocit, že ty děvčata, který jako když nenašly partnera v tom věku do těch třiceti let, tak teď je zase trošku jiná doba že jo, už čekáte i stěma potomkama trošku dýl než jsme čekali my, ale potom už měly problémy i sehnat partnera při té směnnosti a při tomletem cyklu sobot, nedělí a tak dále. Takže myslím si, že ty dvanáctihodinový směny jsou optimálnější než ty osmičky takzvaný, ale pak se to dá skloubit. Záleží potom co dělá manžel a jak ta rodina funguje a v dnešní době už to beru z role babičky, vidím že vy mladý to nebudete mít jednoduchý pokud budete chtít žít jako rodina, jako taková ta klasická rodina, že se budete scházet třeba k nedělnímu obědu, nebo k večeři všichni jako, protože mnohdy si ty manželé ty děti předávají, protože jeden běží z noční a druhý běží na noční, takže bohužel tahle moderní doba má i ty negativní dopady, že přece

jen samozřejmě se dobudujete rychleji určitých hmotných statků, ale na druhou stranu ta rodina pak tímhle tím trpí.“

13. „S jakým rozpoložením (pocit, myšlenky) chodíš domů ze zaměstnání?“

„Já v pohodě. Práce mě baví. Snažím se chodit nenaštvaná do práce ani z práce domů.“

Já: „A když to zase vezmeš zpátky v té časové ose, když jsi byla u lůžka a tak?“

„Taky. V podstatě samozřejmě někdy ty problémy si bereš domů, ať to jsou zážitky s tím pacientem, kdy prožiješ prostě něco dramatického v té práci, ale člověk postupem času přece jen ať chcem, nebo nechcem si na to musí zvyknout, že ten život mnohdy přináší situace, který nás nenechaj prostě úplně v klidu. Ale musí se to nějakým způsobem překonat, ale jako ať to jsou třeba starosti doma, že jo, zdravotní potíže třeba rodičů, kdy jsem prožívala, když mi tatínek umíral, maminka a tak dále. Samozřejmě, ale člověk to na sobě nemůže nechat znát a nemůže to přenášet a nemůže s tím nějakým způsobem otravovat a omezovat ty lidi kolem, protože každý z nás má nějaké starosti, problémy, nikdo nemá růžovej život. A možná by to bylo i takový fádňák, kdybysme neměli žádný vzrůšo občas. Ale myslím si, že všechno se dá vyřešit, samozřejmě jsou věci, který v životě třeba nikdy jako se nezbavíš, tak jako špatnýho pocitu, nebo lítosti, nebo prostě žalu určitýho, ale takovej je život a na druhou stranu přináší jiný, nový poznatky, ať to jsou vnoučata narození..., je to život.“

14. Jak Tvé povolání vnímá Tvůj partner, děti, rodina?“

„No tak v podstatě tím, že já sem moc dlouho na ty tři směny nechodila, tak vlastně syn jako dítě to nepocítil, protože se dá říct, že jsme jako žili normálním životem. No partner ten si samozřejmě občas musel zvykat, že se zavolalo z práce ještě na Pospíšilce, a prostě jsem sedla na kolo, nebo do auta, nebo jakékoli dopravní prostředek a třeba jedu do té práce i o víkend, ale není to zas tak často a on ví, že mě ta práce baví, že mě naplňuje a respektuje to a toleruje.“

15. „Myslíš si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„No určitě to náročnější asi bude. A je to tím, že na tu sestru jsou kladeny daleko větší nároky, jak po té stránce ty techniky, jak jsme si říkaly, tak v podstatě ne vždy a na všech pracovištích jsou i optimální interpersonální vztahy. Jo a to je další věc. Záleží taky na tom člověku, jak se s tímhle vším sám dokáže vyrovnat, protože na jeho typu na jeho založení. Protože jsou lidi, který opravdu některý tyhle věci těžce nesou, a nedokážou se přes ně nějakým způsobem prostě dostat dál a mnohdy z toho zaměstnání odcházejí. Mají zcela jiné představy. A odcházejí i z důvodu toho, že v podstatě ho nemohou vykonávat i z důvodu péče o tu rodinu a nebo že ten partner vyžaduje, aby se víc starali o tu rodinu, protože přece jen, když je ta sestra v tom třísměnným provozu, nebo v tom směnným provozu, tak prostě když jsou ty děti nemocný, tak

mnohdy je v práci a ten partner musí převzít daleko větší část tý domácnosti, než u takovejch těch běžnejch normálních rodin, kde teda ty ženský choděj normálně do práce, nebo i ty sestry v tom jednosměnným provozu. Takže ty sestřičky v tom směnným provozu to nemaj jednoduhý v dnešní době. A kór potom, když se dostanou do nákejch prostě tížívejch situací, ať to jsou rodinný, rozvody a tak dále. V dnešní době, i když to vezmeš oproti nám, tak dřív o ty děti vždycky pečovala matka, v dnešní době mnohdy dochází k té střídavé péči a tak dále. Nevím, jestli to je výhodou nebo nevýhodou, ale myslím si, že to je i určitě náročnější pro tu rodinu, všeco potom takhle skloubit, aby to všeco fungovalo. A i ta finanční stránka že jo. Že mnohdy jsou hypotéky a ta rodina prostě musí každý měsíc, je prostě hnáha, aby se snažili vydělat co nejvíc těch peněz, aby byli schopný prostě splácet ty svoje nemalý dluhy občas.“

16. „Co bys řekla tomu, kdyby se Tvé děti rozhodly pro stejné povolání?“

„No tak měla jsem syna, ten se rozhodl pro jiný povolání, pánbůh zaplat', ale já si myslím, že bych asi nebránila, že bych jim nechala prostě úplně volný rozhodování. Že každý si musí vybrat. Syn si vybral být kuchařem, manžel mu to hrozně rozmlouval, říkal, nebudeš mít volný soboty, neděle. Ono to je takový jako na čas podobný povolání, že jo v dnešní době. Soboty, neděle, svátky, žádný volna, do noci mnohdy. Akce se pořádají, že jo až do ranních hodin, takže ale i přesto si to zvolil, a i kdybych měla dceru a chtěla si zvolit tohle povolání, určitě nějak rezolutně bych jí to nevyvracela, pokud by po tom toužila tak proč ne.“

17. „Je něco, co bys k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„No nebudeš to mít jednoduchý tohlencto všeco dát dohromady. Tak ti přeju, aby ti to vyšlo.“

Já: „Děkuju za přání i za rozhovor.“

Příloha G - rozhovor S3 (Dana)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč jste se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Vás k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Tak, já jsem se pro zdravotní sestru vůbec nerozhodla, protože to bylo v roce šedesátpět, kdy jsem prostě chtěla jít do školy, ale v rámci toho, že moji rodiče oba dva nebyli ve straně a pracovali tenkrát v Pramenu, což byl obchod s potravinami, tak bylo řečeno, že mám jít taky jako se vyučit prodavačkou, ale protože prostě v náhledu na to, jak se vybíraly děti na školy a tak dál, protože jsem měla stále vyznamenání, maximálně tak dvě dvojky, tak to bylo trapný s tím, abych šla jenom do učebního oboru, tak bylo řečeno, že bych měla jít teda na střední školu. No, ale protože tam zase v té škole, co sem já chodila, tak prostě byla taková ta stranická buňka a ty řekli, že jako to nepřipadá v úvahu. No tak jsem měla zakázané gymnázium, protože já jsem původně chtěla jít dělat letušku. A protože už jsem uměla docela dobře německy, uměla jsem dobře rusky, což jsme se učili ve škole, tak jsem si myslela, že s těma dvouma jazykama kdybych si doplnila třeba ještě angličtinu, že by to šlo. Takže prostě mně bylo řečeno, že můžu jít jenom na odbornou školu, tak jsem si vybrala rentgenového laboranta, ovšem rentgenový laborant byl opět s gymnáziem tenkrát a na to byly dva roky nástavba na zdravotce, takže to zase nešlo, takže prostě jsem dělala zkoušky přijímací na obyčejného laboranta, ale protože jsem v té době nosila brýle, tak bylo řečeno, že bych neviděla do mikroskopu, i když jsem neviděla na dálku, to byla zvláštní doba tenkrát. Prostě když jste měla razítka, že jste nepatříčnej tvor, tak jste byla nepatříčnej tvor a prostě, takže zbyly místa volný na zdravotní sestře, tak mně bylo napsáno ze zdravotky, jestli teda chci studovat studovat střední školu, tak že mám nastoupit na zdravotní sestru. No tak jsem tam teda nastoupila.“

2. „Pokuste se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Vaše očekávání?“

„No tak můj první vstup do nemocnice, protože tenkrát prostě jako se nechodilo se vším k doktorovi, jako se chodí teďka, takže já sem nemocnici vůbec neznala. Já jsem se tam narodila a přišla jsem tam v těch patnácti letech poprvé. No a to byl pro mě strašnej šok. Vidět tolik nemocnejch lidí, protože jsme procházeli všema odděleníma, pak vidět tolik nemocnejch dětí, tak já sem z toho byla úplně v šoku a myslela jsem si, že tu práci nebudu moct nikdy dělat.“

Protože při prvním, když jsme byli na první vizitě, tak jsem prostě omdlela, to řeknu úplně popravdě, protože jsem se z toho úplně zhroutila, že ten člověk je tak strašně nemocnej, když jsem se dozvěděla, co všechno mu je. No ale pravda je, že jsem chtěla i v pololetí z té zdravotky odejít, ale neměla jsem kam, že jo, protože bych musela jít někam na učňák a to se mi nechtělo. No tak jsem tam prostě teda zůstala. My jsme byli takovej trochu pokusnej ročník, tak jsme maturovali z češtiny a z ruštiny ve třetáku a pak z odborných předmětů ve čtvrtáku, a taky jsme ty odborný předměty pak měli, takže už jsme pak měli hrozně moc praxe, jen jeden den školu a čtyři dny praxe. No takže se mě to začalo tak ňák prostě líbit, a pak už se mně to zalíbilo no. A tím, že jsem pak maturovala zase bohužel na samý jedničky, tak jsem chtěla jít na medicínu. No tak jsem si poslala přihlášku na medicínu a dostala jsem zpátky obratem dopis tady z ňákýho nevím jakýho úřadu, že moje středoškolský vzdělání bylo dokončeno a že není žádoucí, abych studovala dál. No takže prostě když to viděli lékaři, kteří nás učili na zdrávce, tak pak doktor Bartoš, kterej nás učil, kterej pak skončil v IKEMu, že jo a byl to jeden z nejlepších gastroenterologů vlastně v republice, tak si mě hned ze školy vybral, že mám nastoupit hned na JIPku na internu, protože na JIPku se chodilo, vždycky musela bejt dva roky praxe na normálním oddělení standardním a potom, kdo byl dobrej, tak tam šel. Ale on řekl, když prostě to jinak nejde, tak že prostě nastupuju okamžitě na tu internu. No, ten první rok, to byly galeje. Protože jednak ty holky nebyly rádi, že jsem tam přišla takhle, takže mi to dávaly docela dobře najevo. Tenkrát se ještě nabíraly krve, to vy už vůbec neznáte, to se dával oxalát a citrát prostě na krevní obraz, na minerály a tohle všechno. Takže když jste se spletla, špatně jste to nabrala, srazilo se to, tak jste musela znova. A ty lidi měli špatný žíly a oni mě v tom nechaly vykoupat, ať si to naberu, že jo. No a po noční, když jste byla unavená, to se ještě muselo všechno umejt a na JIPce bylo devět lidí, a když jste pak měla jít nabírat, no tak jsem tam byla někdy i do devíti než jsem to nabrala, že jo. Protože oni mi nepomohli. No takže ten první rok jsem se tam takhle vmlátila, ovšem... Ty lékaři zase zjistili, že já jsem začala mít, protože já jsem začala na té interní JIPce a tam bylo všechno. Tenkrát nebyly JIPky jako to je teďka, pro každé oddělení, ale byla jedna, kde ležel kardiak, ledvinář, iktus, polytrauma, který chodilo dolů na dialýzu, protože na interně tady v Hradci byla jedna z prvních dialýz, prostě všechno, co bylo interní, to nám všechno tam leželo. Já vám můžu říct, že když jsem byla na škole, tak jsem prostě neměla představu o té práci vůbec žádnou, vůbec, vůbec. Prostě jsem chodila na tu praxi a naše instruktorky byly dost svérázný, tak ty nás spíš tak ňák nám to trošku znechucovaly, protože nám prostě dávaly najevo, jak jsme prostě úplně hloupý. Takže prostě jsem nastoupila na tu internu, to jsem byla ráda, a ten první rok to jsem se tam tak vmlátila, že jsem si myslela, ale zase jsem si myslela, že odtamtad' odejdu, protože to bylo hrozný. To byla šikana až za

hrob, ale pak jsem prostě, ty doktoři zjistili, že nejsem úplně blbá, začala jsem prostě mít výsledky v té práci dobrý, stíhala jsem toho hodně, naučila jsem se toho hodně, no a dopadlo to až tak, my jsme tam měly, protože to vlastně bylo vedený jako kardio JIPka, takže byl tam doktor Kvasnička, kterej je teďka profesorem, byl tam doktor Štístek, který bohužel už zemřel a byl tam doktor Baštecký, který už je teda v důchodu. To byli tři kardiologové, který prostě nás začali učit a tak nás prostě naučili, že jsme uměli lepší EKG než lékaři, kteří třeba dělali atestaci a vždycky se nás ptali, protože tam byla prosklená kukaň - co to je na ékágu??. a my jsme jim teda napovídaly jo a to mě začalo strašně bavit. No a v té době začaly, to byly první peacemakery, který se nosily tadyhle na krku, no to byla doba no ještě úplně něco jinýho. No a mě to začalo se strašně líbit a bavit no a já sem se najednou do toho tak zažrala, že jsem byla vyhodnocená jako nejlepší sestra a já nevím co všechno. Jenže mě to pořád nebylo k ničemu, protože jsem odmítla vstoupit do SSM, takže jsem byla jako kádrová rezerva na staniční sestru, ale protože prostě jsem nevstoupila do toho SSM, no tak v tu chvíli mně bylo řečeno, že jsem si pod sebou uřízla větev. No a spadla jsem mezi normální sestry a kádrovou rezervou začal bejt někdo jinej, no ale mně to nevadilo, já jsem pořád prostě takhle pracovala. No a pak se začaly dělat atestace. No a první atestaci měla u nás jako naše staniční sestra Burkoňová, no a pak byla navržena další sestra, ta to ale odmítla, ta to nechtěla, no, a takže prostě podmínka na to bylo mít odpracovaný tři roky, takže to jsme jezdily do Brna. Takže já mám prostě atestaci od roku sedmdesátosm. Což je dost dlouho, a když jsem to někomu řekla, tak na mě koukal dost divně.“

3. „Jak jste spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy jste cítila, jestli Vás tato profese naplňovala, nebo ne? Změnila byste nějaké věci? Pokud jste někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„No, tak začalo mě to velmi naplňovat. Měla jsem dokonce v té době, to jsme byly brigáda socialistický práce, že jo, a dělaly se takzvaný zlepšovací návrhy. Takže já jsem měla zlepšovací návrh, protože se začaly odebírat krevní plyny do kapilár, protože předtím se nabíraly jenom do stříkaček, dneska už jsou na to speciální stříkačky, tenkrát se to d'álo zase trošku jinak, no a já jsem tohlencto zavedla jako tenkrát tam na té JIPce, protože se mně to líbilo, protože jsem se byla podívat v Praze na JIPce u kamarádky, tam to dělali, takže jsem si pár těch kapilár vzala a prostě jsem to tady zavedla. Takže pak jsem měla dokonce i takovouhle tu... Takže ta práce se mně začala hrozně líbit a strašně mě to naplňovalo to jako jó. Jediný co bylo jako takovým trošku..., já nevím, jak bych to řekla..., no přišlo mně to hrozně líto. A to byla doba, kdy začaly chodit jako doktoři, kteří byli v mém věku a nastoupili na medicínu a já věděla, že neměli

daleko takový výsledky ve škole jako já, ale dostali se tam díky svým rodičům, nebo prostě různým protekcím, že jo, což já jsem neměla.“

Já: „Takže jste nikdy o změně profese neuvažovala?“

„Pak už ne.“

4. „Co Vás k setrvání v této profesi motivovalo/demotivovalo?“

„No tak motivovalo mě hrozně moc to, že jsme začali dělat tady na tý interně, já jsem tam byla deset let, takže jsme začali zavádět ty peacemakery, pak byly první švédský peacemakery, který se začaly zašívát, takže to byla prostě událost, začaly jsme mít monitory, to byly monitory z Valašského Meziříčí, takže to jsme byla jedna z prvních JIPek, která je měla, takže to bylo taky fajn, že jsme mohli sledovat pacienta a měli jsme to už stažený i na pult, takže jsme měli centrální monitoring, takže jsme viděli u každého pacienta jak to jde. Takže tohle všechno mě hrozně začalo bavit a vůbec to kardio mě hrozně naplňovalo. No a až po těch deseti letech, to jsem tenkrát otěhotněla, protože jsem se vdávala celkem pozdě. No takže jsem tam skončila na interně a odešla jsem prostě na mateřskou dovolenou.“

Já: „A bylo ještě něco, co by Vás v té profesi demotivovalo?“

„No tak byly to trochu interpersonální vztahy, no ale ty jsou všude takže... To je asi jediný, jinak práce mě bavila moc.“

5. „Jak jste ve Vaší profesi zvládala neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.?“

„No tak to bylo právě to, co já jsem prorážela. Proti odporu ostatních, jako jak už sem udělala ten zlepšovák, tak to bylo velmi proti tomu jako mnoho řečí, no. Pak třeba, když jsem dělala šéfovou na záchranný službě, tak se tam všechno psalo do sešitu, že jo, no a byl požadavek od ředitele, že musíme přejít na monitory. No a sestry dispečerky, který tam prostě byly tak to odmítaly a nechtěly. No takže já jsem to udělala tak, že mně bylo prostě nařízeno, že od prvního dubna, to si dost dobře pamatuju, od prvního dubna, že prostě musíme přejít na monitory. No takže já jsem přišla prvního dubna prostě do práce, takhle jsem vzala ty sešity a řekla jsem - děvčata máte smůlu, na monitor. No tak to bylo hrozný haló, to si dovedete představit, no ale dneska se dělá všechno přes monitory, že jo. Takže jako já jsem to měla ráda a šla jsem do toho. Já jsem byla až moc pro pokrok dopředu (smích).“

6. „Co říkáte na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Vás to nějak?“

Co si myslíte o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No, tak podívejte se, protože Dana Jurásková, to je velice dobrá moje kamarádka, takže když začala být ministriní a potom když začala být tady ředitelkou na Vinohradech, že jo, a my se teda furt stýkáme, telefonujeme si a tak dál. Tak jsme o tom často mluvily, ona je hrozně pro

vzdělávání a i pro bakaláře a magistry, že jo. S Českou asociací sester jsme taky objely celou Evropu, protože jsme jezdily po nemocnicích, takže jsme s Danou a vůbec v té Český asociaci jsme to hodně řešily, protože prakticky jak jsme objely celou tu Evropu, to znamená, že jsme byly v Milánu - tam musej v Itálii bejt jenom bakalářky, pak jsme byly i třeba ve Španělsku, pak jsme byly v tom, ježišmarjá...., v Madridu, v Barceloně, tak tam taky jsou bakalářky, pak jsme byly v Portugalsku, tam jsme byly v soukromé nemocnici, ale tam k tomu jako v Lisabonu moc nakloněný nebyli, takže tam to byla trošku taková všehochuť. Ale když v Evropě vlezete do nějaký nemocnice, a zeptáte se - jak to máte s personálem? Tak - jak bysme to měli mít? Prostě nikde není nouze o personál. To je prostě výsada České republiky. Takže oni to maj zařízený taky tak, že tam maj spousta nezdravotnického personálu, takže ten dělá všechny ty papírový práce a tohle všechno a sestry se skutečně věnují jenom odborné práci, to znamená pacientovi a jsou na toho pacienta prostě tam opravdu jenom pro něj, kdežto tady u nás, než sestra vyplní všechny papíry, tak pacient bohužel trošku překáží, jo. Takže to vzdělávání, já bych to brala tak, aby byla nějaká postupnost. Aby byla sanitářka, která dělá práci toho druhu, prostě nakrmí pacienta, převlíkne pacienta, umeje pacienta a udělá kolem něj to, co je potřeba. Pak aby byla sestra, ale né žádný asistent, ale sestra tak, jako jsme byly my, s maturitou, ta by dělala injekce, měřila tlak, zapisovala si to všechno, a měla by tam k ruce ještě nějakou sekretářku, která bude dělat to ostatní. A pak aby byla teda bakalářka, která tam bude, řekněme, tak jak sem to viděla třeba Anglii, v Londýně v nemocnici v Chelsea, která bude jenom prostě kontrolovat tyhle sestry a pak, aby tam byla magistra, která tam chodila v kostýmku, měla tam uprostřed centrální monitor, takže viděla na všechny pacienty a viděla všechno, jak se plněj ordinace, jak se stará o pacienta, jaký s ním má kontakt a tohle všechno. A popřípadě, když bylo nutno upozornila tu bakalářku, tam je chyba, tam to běžte zkontrolovat, jo? Ale tady tohle ani nikdy nebude, tady je totiž hrozná závist. Protože když přijde bakalářka - no jó, bakalářka, ta si tady na nás bude vyměřšlet! Přijde asistent - ten je blbej, ten nic neumí, že jo, toho musíme furt kontrolovat, jo? Přitom asistent, když bude pod odborným dohledem, tak může udělat naprosto všechno. Jo? Tam není žádná zábrana, to je jako sestra, nebo bakalářka, která přijde po škole, tak první rok je taky pod odborným dohledem. Taky nesmí dělat sama nic. Takže to je o tom, že tady my nedokážeme udržet ty kompetence, jo. Protože si strašně závidíme. Já nevím, proč to tak ve světě není, ale ono to tak možná není proto, že když sem byla v té nemocnici Chelsea, tak tam tyhlencty sanitářky, to byly nějaký černošky, ty sestry který byly jakoby sestry, to byly Filipínky, nebo prostě já nevím, různý národnosti. Sestry jako bakalářky tam byly vždycky Češky, protože na ně nikdo neměl. Protože naše vzdělání na naší čtyřleté škole, bylo takové, že dostačovalo na to a Angličani z toho byli úplně vedle. Kór když tam ještě přijela sestra, která měla někde praxi,

no tak to byli úplně prostě vedle, jo. Takže to je to, že u nás chybí pokora ke kompetencím. Tak bych uzařela tuhle otázku.“

7. „Jak vnímáte kompetence zdravotní sestry? Jak byste vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„No tak to už prostě jak jsem řekla, to rozdělení, aby prostě každé si dělala svou práci a ta práce podle toho taky byla adekvátně ohodnocená. A budou všichni spokojení.“

8. „Když se pokusíte ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Vás napadne?“

„No, víte, mě napadne to, že jsme neměli takovou možnost prostě těhletých přístrojů, který jsou dneska. My jsme si, když jsme chtěli dát na dvanáct hodin infuzi, tak jsme si to museli odpočítat se stopkami a pak jsme to tak nastavili. Dneska máte na všechno pumpu, dávkovače, takže to je strašně jednoduchý, jo. Takže více méně by se mohlo říct, že ta sestra by se mohla více věnovat pacientovi, protože fik fik, to máte hned tu pumpu nastavenou a tam vám to jede dvacetčtyři hodin a nemusíte se o to starat, že jo. Kdežto my jsme museli stejně na to furt koukat a někdy nám to i ujelo jo, protože ono to jako nešlo, tak jak to je dneska. Takže to je takhle. Ale můžu vám říct, že vztah sester co je, co já si pamatuju, tak byl daleko lepší k pacientovi, byly empatictější, měly s pacientem soucit a byly prostě do té práce trochu zapálený. Dneska ty holky si odkroutěj osm hodin a nazdar. A vůbec je nezajímá. My jsme si domů ještě nosily, jestli jsme všechno udělaly v pořádku nebo tak.“

9. „Co si myslíte o všeobecném názoru společnosti na sesterskou profesi? Sledujete reakce a názory veřejnosti?“

„No tak co se týče sesterské profese, tak jsou dva druhy lidí. Někteří to uznávají a někteří to podceňují. Vede k tomu taky to, že naše televizní kanály, ať je to jeden, druhý, třetí, čtvrtý, tak víceméně sestru ukazuje jenom v tom, že je tam jenom pro pana doktora jako poduška a ta práce sestry, ta tam není nikdy nijak moc zvýrazněná, nehledě na to, že v některých seriálech je dokonce i ta sestra vedená jako takovej pošuk viz. teda Růžová zahrada. Vrchní sestra, tak teda takovou vrchní sestru já mít, tak to bych asi nepřežila. Takže prostě někdo si vaší práci váží a někdo prostě si myslí, že jste tam jenom tak do počtu, nehledě na to, že když jsem pracovala na té neurologické JIPce, tak my jsme tam měli jenom čtyři pacienty, všichni ale byli ventilovaný. Více méně to byli teda lidi v bezvědomí, takže my jsme makali, protože v sobotu, neděli chodily návštěvy od jedny do tří. A tak že my jsme makaly, abysme to měly hotový, a pak jsme si sedly, aby měly návštěvy jako volno u toho pacienta. No a my jsme se dozvěděly, že my tam vlastně nic neděláme. Pacient byl vykoupanej, navoněnej, načesanej, umytý vlasy, oholenej, ostříhaný nehty, prostě komplet upravenej, no ale sestry seděly! Protože nikdo z těch

pacientů neviděl, že my dvě hodiny před tím pomalu z nás takhle teklo, protože jsme makaly, aby ten pacient byl v pořádku.“

10. „Považujete Vaši profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Vás potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Vaše zkušenost?“

„Já bych řekla, že to je vysoce prestižní povolání a bohužel sestra nikdy nebude, ať bude mít titul třeba doktorky, nebo kandidátky věd, tak nikdy prostě lékař ji neuzná. To je prostě smůla. Takže v prestiži by bylo aspoň nutný, aby lékaři pochopili, že sestra je už dneska tak vzdělaná, že prostě co se týče třeba ošetřování dekubitů na ni nemaj. A to jsou ještě jiný a jiný věci.“

11. „Jak jste vnímala postoj kolegů a nadřízených k Vaší osobě, byla jste v kolektivu spokojená?“

„No tak já jsem trošku hubatější, takže jsem si to vždycky tak jako trošku..., ze začátku jsem byla taková pokorná, že jo, ale časem se člověk naučí. Takže já jsem to měla asi tak, že můj pan vedoucí lékař JIPky přišel v osm ráno na vizitu, řekl mi, co mám všechno udělat a řekl - nerušit do dvanácti hodin. Protože ve dvanáct byla další vizita a do té doby já sem si musela všechno zařídit. A jelikož jsem byla z anestezie a měla jsem známosti prakticky po celým špitále, tak pro mě to nebyl problém zařídit si cétečko, zařídit si magnet, zařídit si rentgeny všechny, protože jsme vlastně byli pracoviště, který bylo čtyři kilometry od špitálu, takže všechno se muselo zařídit po telefonu. Já jsem jako v poslední době jako postavení měla docela dobrý. to si nemůžu stěžovat.“

Já: „Takže v kolektivu jste spokojená byla?“

„No tak to víte, jako vedoucí pracovník, když se chcete zavděčit lékařům, nezavděčíte se sestram a naopak, takže... Tam vždycky na něco narazíte.“

12. „Co si myslíte o třísměnném provozu a jak jste to měla s volným časem? Jak jste zvládala rodinu, zájmy, případně jak se staráte sama o sebe?“

„No tak jako, když jsou malý děti je to fofr a to už jsem na tři směny přestala chodit. Na tři směny jsem chodila, jenom když sem neměla děti, protože ono s dvouma dětma... ,i když manžel pomáhala a hodně pomáhal, tak ono stejně, třísměnný provoz, je to namáhavý, protože po těch nočních, já nevím, já jsem neuměla si někde prostě vorazit, tak ta noční je prostě namáhavá. No a na těch JIPkách si ani vorazit nemůžete, to co si budem povídat, že jo. Takže jako samozřejmě bych řekla, že pro ty sestry, který přijdou, by se měly naučit, že ten třísměnný provoz je nutnej, protože prostě s těma lidma tam musíme bejt, ať chceme, nebo nechceme. Co se týče potom těch sester s dětma, tak to už je to složitější, ale zase se určitě najdou pracoviště, kdy třeba my jsme na anestezii dělali tak, že jsme měli službu od sedmi do sedmi do druhýho dne do rána, že jo, no takže jako tam jsme to měli jako pohotovost, takže tam jsme byli na

pokoji a jenom nás volali na výkon, že jo. Takže jsme se mohli i jako vyspat, takže to bylo dobrý. Jinak já jsem si na nehty, nebo kadeřnici vždycky čas našla, i že jsem jela do lázní, to jsem jela to jako jo.“

13. „S jakým rozpoložením (pocity, myšlenky) jste chodila domů ze zaměstnání?“

„No..., tak můžu vám říct, že když mně umřel první pacient, tak to teda bylo hrozný, protože to zrovna byla holka, který bylo asi tak jako mně. To byla ledvinářka, protože v té době prostě ještě dialýza a tohle všechno nebylo tak jako dnes. Takže skutečně to bylo jako dost náročný na psychiku, to jako jo. No pak se od toho musíte trošičku ňák já nevím, najít si takovej trošku odstup, jo. Ale jako když se jedná o cizí lidi, tak je to ještě takový dobrý v uvozovkách jo. Ale když tu jde o vlastního člověka, tak je to zase zlý. Mně před dvouma letama umřel manžel a umřel mně tady, já jsem ho nechtěla nikam dávat, aby si o něm sestry říkaly, že je to podělanej dědek. On byl totiž o třiadvacet let starší než já. No a můžu vám říct, že když zemřel, tak já jsem v tu chvíli nevěděla, co mám dělat. Já jsem seděla, držela jsem ho za ruku, a říkala jsem si, co mám vlastně dělat, já budu muset asi zavolat na RZP. Já jsem byla v tu chvíli úplnej laik. Takže nikdy si na to nezvyknete. Vždycky vás to vezme, jo. A že je syndrom vyhoření u těch sester, no to je samozřejmý. A ještě když je ta práce takhle náročná, že nemaj nikoho k ruce, že to všechno musej dělat samy, tak není divu. Vždyť to je šílený. Takže já bych řekla, že tahle práce je v tomhle směru naprosto nedocenená, že každěj z nás si kousek nese a můžu vám říct, že některý úmrtí si nesu i od toho roku šedesátdevět ještě dneska.“

14. „Jak Vaše povolání vnímal Váš partner, děti, rodina?“

No - mami, ty jseš furt pryč (smích). Manžel byl fajn, protože jim uvařil, všechno udělal, no, ale bylo to dobrý, protože co se týče ňáký kultury, on byl prostě historik a vystudovanou měl filozofii, takže my jsme chodili na koncerty, do divadla, do kina, všechno možný. Když byly děti malý, tak jsem s nima chodila třeba v neděli dopoledne do divadla když jsem měla volno a on vařil já jsem s tímhle neměla problém jo. Takže co se týče kultury a tohohle všeho.“

15. „Myslíte si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější? „

„No je to v té administrativě, je to v tom, jak už jsem říkala předtím, že sestra nemá moc času na pacienta, že více méně je ta práce určitě náročnější v tom, že musíme všechno zapisovat a tak dále. Ovšem, když jsem byla jako vedoucí pracovník a sestry na to nadávaly, tak jsem jim říkala - děvčata, bohužel je to nutný, chráníte samy sebe, co není psáno není dáno. Když to tak musím říct, to není jako za toho totáče, kdy nám lidi věřili a pan doktor byl pro ně prostě někdo, dneska pro ně není nic, protože přijde člověk, kterej má miliony, že jo, má základní vzdělání a myslí si, že je king.“

16. „Co byste řekla tomu, kdyby se Vaše děti rozhodly pro stejné povolání?“

„No tak moje mladší dcera, ta se pro to rozhodla. Bohužel ona nebyla teda ve vzdělání taková, že by si mohla udělat zdrávku, takže si ud'ála jenom dvouletou tenkrát, která byla v Trutnově, no jenže dneska to není uznávaný, takže vlastně spadla do sekce sanitářek, takže dělala na KARIMu sanitářku, dělala sanitářku na rehabilitaci, no, pak otěhotněla, takže teď je doma, no nevím, jestli se do toho vrátí, nebo ne, chtěla by si zdrávku dodělat, ale nevím, jestli jí to při dvou dětech půjde. Ale tohle bylo její rozhodnutí, mně to nevadilo, já jsem jí do toho nenutila. Zrovna tak jako starší dcera omdlí, když jí odebírají krev, takže tam jsem věděla, že ta k tomu nemůže, jo a že je typ prostě humanitní, že ta se musí prostě vzdělat na vysoký škole a musí jít na filozofii, protože ta, kdyby viděla někde krev, tak naopak týhlenctý to vůbec nevadí a má tu práci ráda.“

17. „Je něco, co byste k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„Ráda bych doplnila to, že jsme založili Českou asociaci sester a měli jsme dojem, že to je profesní organizace, která bude pro všechny sestry. Bohužel dnes se z ní stala jenom taková, jak bych to řekla, no jméno a více méně funguje jenom pro pražský sestry a k sestrám dál do regionů už se to nedostává. Tak jak my jsme měly třeba tu sekci ARIP, kde jsme tam byly z celý republiky a z celý republiky jsme se scházely, znaly jsme se, známe se do dneška, voláme si s holkama z Brna, z Olomouce, z Prahy a díky tomu já mám po celý republice známý, takže když něco potřebuju, tak prostě se mám na koho obrátit. Tak mě to mrzí, že prostě ta asociace takhle neslavně skončila. No skončilo to taky tím, že my jsme to celej čas dělaly zadarmo. Teď jsou tam placené funkce a .... a. Několik teček.“

Já: „Děkuji Vám za poskytnutí rozhovoru.“

Příloha H - rozhovor S4 (Jana)

Dotazovaná respondentka souhlasila s provedením a nahráváním tohoto rozhovoru.

1. „Proč jste se rozhodla pro povolání zdravotní sestry, co Vás k tomuto kroku vedlo a motivovalo?“

„Já nevím, já jsem to chtěla dělat od čtvrté třídy. My jsme měli základní školu naproti nemocnici a my jsme z té jedné třídy viděli přímo na dětský oddělení. Já jsem prostě strašně chtěla jít dělat sestřičku, ale hlavně na dětský oddělení. Ale ten rok, kdy já jsem vlastně d'ála přijímačky, tak ta škola prostě dětskou sestru nebrala. Takže jsem šla na všeobecnou. Ale nikdo z naší rodiny to nikdy nedělal, ale prostě jsem to chtěla dělat prakticky odjakživa.“

Já: „Takže tam byla i ta láska k dětem?“

„Asi, no.“

2. „Pokuste se porovnat rozdíly mezi představami o sesterské profesi před nástupem do zaměstnání a reálnému posouzení například po třech odpracovaných letech. Naplnila se Vaše očekávání?“

„Víte co, já nemůžu říct, že bych od toho jakoby něco očekávala. Já jsem vůbec netušila, do čeho jdu. Já jsem vlastně nikdy nebyla v nemocnici, já jsem se poprvé do nemocnice dostala až na první praxi. Jo? Naštěstí teda na dětský jsem šla, jo. Ale já jsem prostě nikdy nebyla v nemocnici, já jsem vůbec netušila, já jsem prostě jenom věděla, že chci dělat sestřičku, že chci pomáhat lidem.“

Já: „A kdybyste to teda měla srovnat, když jste byla ve škole a chodili jste na tu praxi, tak to přeci jenom člověk je takovej jenom plnej očekávání...“

„No ta realita potom jako byla daleko jako samozřejmě jiná, daleko náročnější, protože já jsem d'ála školu ve Svitavách, což byla okresní nemocnice, tam přece jenom třeba těch vyšetřovacích metod, nebo takhle už v té době bylo daleko míň, než třeba když jsem přišla do Hradce jo. Takže já když jsem přišla, jsem nastupovala na internu, tak jsem se nestačila divit, že byla spousta vyšetření, nebo třeba i nemocí, jo. Tam bylo hematologický oddělení, nebo pokoj v té době, takže co my jsme se v té době ve škole učili, že to jsou málem vzácný ty choroby, že to je téměř nic, tak tam toho bylo, prostě těch lidí strašně moc. Takže jsem byla jak v Jiříkově vidění, jo. A spoustu vyšetřovacích metod jsem vlastně ani neznala, to říkali, že to je třeba jenom někde v Praze, nebo to, takže já jsem opravdu koukala na to velice, velice.“

3. „Jak jste spokojená s výběrem zaměstnání? Jak a kdy cítíte, jestli Vás tato profese naplňuje, nebo ne? Změnila byste nějaké věci? Pokud jste někdy uvažovala o změně profese, co bylo tomu podnětem?“

„Tak asi spokojená musím být, protože bych to jinak nedělala. Ale svým způsobem si říkám, že bych si tohle povolání už nikdy nezvolila, ale vůbec nevím, co bych dělala jinýho. Jo, takže jsem někdy taková na tom rozpačitá. Samozřejmě mám radost, když se nám tady podaří někoho třeba špatnýho nějakýho člověka jako z toho dostat, že jo, že odchází domů, vede nákej smysluplněj život, tady je ta práce taková jakoby vesměs smutná a že ty lidi, hodně to tady umírá, nebo je překládáme do LDNek, nebo je prostě rodina nechce, že jo, protože to je spojený s tím, že tady jsou samý starý lidi, takže je to spíš takový spíš pesimistický. Teď už si říkám, že to do toho důchodu nák překlepu.“

Já: „A jsou teda některé zásadní věci, které byste změnila? Co Vás třeba hned napadne?“

„Já? Já třeba bych změnila to, co nám tady ud'ali z toho oddělení čistě geriatrický, protože tahlenta koncepce udělat prostě čistě geriatrický oddělení je prostě špatná, jo. Jednak i pro ten personál i pro ty pacienty je to špatný v tom, že ty lidi viděj okolo sebe jenom opravdu to smutný, ten konec, to umírání a kolikrát sem přijdou třeba i lidi o kterejch si říkáte, jo mohli by ještě žít nákej kvalitní život, ale když viděj okolo sebe ty ostatní chudáky, tak mám pocit, že se tomu podvolujou taky a nesnažej se. Jo, že by se mohli snažit daleko víc, že jsem to zažívala na tý interně, vždycky jsem d'ála na interně, vždycky tam byly samozřejmě starý lidi, interna byla vždycky i o starejch lidech, ale bylo vidět, jak ty mladý lidi je tam nabíjej, jo, nebo i ty mladší lidi těm starejm lidem třeba pomáhali, jo, trošku jim zvedli náladu a takhle, jo, prostě bylo to trošku něco jinýho i pro ten personál si prostě myslím, že to je špatný.“

4. „Co Vás k setrvání v této profesi motivuje/demotivuje?“

„Hmm..., motivuje..., asi tak ten kolektiv těch sester, protože jestli tady opravdu něco stojí za to, tak jako je to kolektiv, i když už se to třeba jako..., jo taky už to není, co to bývalo, jo. Ale prostě pořád ty holky, který tady jsou, musej umět máknout, musej umět se za sebe trošku postavit, musej si umět pomáhat, protože tady to opravdu nejde tak, že jedna má prostě tuhleto skladbu pacientů a ať se tam třeba zblázní a že jo, ty ostatní - já mám klid, tak budu sedět, jo, takže si opravdu musíme pomáhat, takže to je asi to hlavní.“

Já: „A teda něco naopak, co Vás demotivuje?“

„No nárůst administrativy, neustálý všelijaký audity, kontroly, každej přijde, že jo, na každej audit přijde někdo jinej, každej má - ačkoli jsou na to všelijaký směrnice, tak vždycky, když někdo přijde tak má na to nákej jinej názor, že jo, to asi znáte, takže asi tohleto no.“

5. „Jak ve Vaší profesi zvládáte neustálý „posun dopředu“, týkající se např. technických dovedností, práce s PC a pod.?“

„To mě nějak nedělá problém. Jako my tady nemáme třeba jako nějaký extra přístrojový vybavení jo, my tady máme nějaký glukometr, sem tam nějakou pumpu, takže tohleto není JIPka jo, tady opravdu je to prostě úplně klasický, odsávačky a takovýchle věci, ale nic prostě speciálního my tady nemáme.“

6. „Co říkáte na vývoj sesterské profese ve smyslu vzdělávání? Dotýká se Vás to nějak? Co si myslíte o vysokoškolském vzdělávání sester?“

„No mě se to nějak nedotýká, to nemůžu říct. Spíš mně vadí, že ty sestřičky, že teďka ty asistentky, ty udělaj vlastně čtyři roky školy, kdy my jsme mohly nastoupit do práce, normálně dělat, a oni vlastně defakto nejsou nic a musej jít studovat dál za každou cenu že jo, pokud se ta holka jakoby já nevím, nemá podmínky ke studiu, nemá rodiče, který by ji živil, nebo má prostě nějaký důvod, kdy prostě potřebuje makat, tak prostě spousta vlastně z nich si nesežene zaměstnání, protože ty asistenty nikdo nechce, a hlavně prostě učeť se to, co jsme se učili my v té škole, a potom vlastně musej pracovat pod dohledem, musej se naučit všechno, musej udělat maturitu a vlastně defakto nejsou nic. Já bych třeba brala, že na JIPky a ARO a na takovýchle, že potom tedy ty sestry by měly dál studovat, ať maj vysoký školy a to, ale myslím si, že pro tyhle ty základní standardní oddělení by úplně stačila ta zdravotka, tak jak jsme to kdysi vystudovali my. Ono stejně jim potom dá nejvíc ta praxe, že jo.“

7. „Jak vnímáte kompetence zdravotní sestry? Jak byste vnímala změny nebo zvýšení některých kompetencí?“

„No kompetence, ono kompetence jakoby... Jako po sestrách chtěj, aby uměly všechno, ve směrnicích je, že sestra hlídá doktora, hlídá sanitáře, hlídá úplně všechny. Sestra, jak já říkám, sama nemůže dát ani glycerinovej čípek, ale když splní špatný ordinace lékaře, tak za to může ta sestra, protože měla přemejšlet, že ordinace byla nesmyslná jo, takže já nevím, jestli ještě navyšovat kompetence. Jako to už tady ty doktory nebudeme potřebovat vůbec. Jo to mě na tomhleto vadí, my jsme dřív, ten doktor nám řekl, hele udělej tohleto, nebo já to ráno přijdu napsat. Takže když to tak máte, tak teď sestra vlastně nemůže sama dělat vůbec nic. Doktor napíše blbou ordinaci, sestra musí jít nejdřív za tím doktorem, říct mu, že napsal tenhle ten nesmysl a pak, když to opravdu něco podá nebo nepodá, tak po tom první koho za to nějakým způsobem trestaj je sestra.“

Já: „No a tak co byste říkala, kdyby se ty kompetence třeba nenavýšily, ale změnily? Že by sestra dostala nějaký kompetence vyšší, ale některý by se jí ubraly a převedly by se na nižší ošetrovatelský personál?“

„Hmm..., nevím no. My tady nižší máme jakoby sestru nebo sanitářku. A dneska ta sanitářka prostě musí pracovat pod dohledem, že jo. Sanitářka vlastně nesmí ani sama umejt ležícího pacienta, měla by na ní dohlížet ta sestra. Já třeba když už bych si mohla vybrat, tak třeba místo sanitářek bych si vzala ty asistenty jo, protože já když tady určím jako asistenta, mám tady jednu teda jenom jo. Když jí teda určím, že bude dělat sanitářku, když ty sanitářky tady třeba nejsou, nebo i sestra to samozřejmě musí dělat. My to děláme tak, že ráno tři sestry maj prostě jakoby, dělaj jakoby tu odbornou práci samozřejmě, pomáháme s toaletama a sanitářky dělaj vlastně tu ošetrovatelskou péči jo. Ale když mně tuhle sanitářku jakoby dělá sestra, která je ten den pověřená, tak ona mi u toho pacienta udělá hygienu, ona mi ho převáže, když je potřeba přepíchne flexilu, jo, takže když už já bych si teda mohla vybírat, tak bych sanitářky teda vyměnila za sestry, nebo přinejmenším za ty asistenty, že jo. Což nám neuvěřitelně pomůže, že když vím, že když ráno přijdu na ten pokoj a ten pacient je ošetřenej kompletně, zjistí ta dotyčná, že má třeba dekubity, nebo něco se tam prostě projevuje, něco na kůži a nahlásí to, ošetří to, jo, to u těch sanitářek u všech se prostě spolehnout nemůžete. A tak aby to opravdu fungovalo, že sestra s tou sanitářkou ty ležící pacienty meje, to bohužel na to kapacity nejsou, že jo.“

8. „Když se pokusíte ohlédnout zpět do socialistického zdravotnictví, co Vás napadne?“

„Napadne? Tak že to bylo klidnější, že doktoři měli důvěru v sestry, sestry měly důvěru v lékaře. Co já takhle v těch službách, tak byli vždycky lékaři, se kterejma se třeba sloužilo hůř, s některejma líp. Ale těch, se kterejma se sloužilo hůř, bylo málo, dneska naopak mám pocit, že je to přesně obráceně, jo. A hlavně ta důvěra jo. To opravdu já jsem zavolala, že se něco děje, ten lékař třeba neměl čas, byl na ambulanci, já jsem toho pacienta nák zaléčila, on přišel, poděkoval mi, dopsal to a takhle. Dneska opravdu se každěj bojí udělat úplně cokoliv. Dneska dokud vám něco nenapíšu, nedaj razítko, tak prostě nemůže nikdo nic. Jo, bylo to fakt o tý důvěře a bylo to i takový bych řekla i domáctější, pokecali jsme si o normálních věcech. Teďka jsou všichni jenom uštvanej, všichni jenom koukaj, jestli náhodou něco někde nezvorál, nebo ten druhej aby něco nezvorál. Nebo když zvoře, tak aby měl kde co roznášet za drby, nebo kde co napráskaj, je to takový...“

Já: „A čím myslíte, že to je?“

„Já nevím. Ale spíš si myslím, že je v nás takovej zvláštní strach jako, jo. Pořád podporujou, že se prostě něco stane. Já mám dneska pocit, že pacient přijde do nemocnice, už musí podepsat horu souhlasů, co kdyby náhodou. Jako já přijít jako pacient, tak kdyby na mě každěj vyrukoval s každějma těma podpisama, tak první co mě napadne, dyť oni už se sychrujou, že vlastně něco zvoraj. Jo opravdu taková ta nedůvěra, no... Mezi všema no.“

9. „Co si myslíte o všeobecném názoru společnosti na sesterskou profesi? Sledujete reakce a názory veřejnosti?“

„No já jsem teďka nedávno slyšela, že ta naše profese jako je vyzdvihovaná docela vysoko, ale já ten pocit teda moc nemám. Já nevím jak jinde, ale k nám se tady většinou ty příbuzní, copak ty pacienti, to jsou starý lidi, u těch to člověk bere, ale k nám se chovají jako ke služebnictvu bych řekla jo. Prostě vy jste tady od toho, vy musíte. Spíš mám pocit, že jako nás berou jako něco podřadného.“

10. „Považujete Vaši profesi za prestižní? Pokud ano, co je pro Vás potvrzením její prestiže? Pokud ne, jaká je Vaše zkušenost?“

„No právě, že to je to, co jsem teďka říkala. Prostě podle mě jako, já když jsem tenkrát d'ála zdravotku, to ne, že bych se tím chtěla teďka nějak vytahovat, nebo..., já jsem to prostě dělat chtěla, ale že prostě my když jsme jeli autobusem do školy, tak to bylo - no jó zdravotka - jako že jsme prostě něco víc, nebo, jo, ale dneska..., dneska v tom nic takového jako nevidím. I ty studenti co sem choděj, co to studují, tak nemám pocit, že by to d'áli opravdu proto, že to dělat chtěj, že by na to byli nějakým způsobem hrdý. Jó, je jich pár takovejch, který jo, ale většina co tady vystuduje, udělá maturitu, tak řeknou, že to stejně nikdy dělat nebudou, že to d'áli jenom kvůli té maturitě. Což si myslím, že je to opravdu tak specifický obor, že opravdu studovat tuhle školu, starat se o lidi a to..., a dělat to jenom proto, abych měla maturitu a pak šla do úplně jinýho oboru, tak to je trošku takový zvláštní ne?“

11. „Jak vnímáte postoj kolegů a nadřízených k Vaší osobě, jste v kolektivu spokojená?“

„Tak já spokojená jsem, no to se musíte zeptat ostatních, jak jsou spokojení (smích).“

Já: „Tak vy jste předtím říkala, že máte kolektiv dobře. A co nadřízení?“

„Jako vrchní sestra, s tou se vždycky domluvíme, nebo to. Můj vedoucí lékař, to je taky v pohodě, máme tady našeho pana profesora, to je takovej zvláštní člověk, ale jako já si nemůžu stěžovat, že by...“

12. „Co si myslíte o třísměnném provozu a jak to máte s volným časem? Jak zvládáte rodinu, zájmy, případně jak se staráte sama o sebe?“

Já: „A třeba kdybyste to v téhle otázce mohla i porovnat, když jste ještě pracovala ve směnném provozu, nebo když to vidíte, jak teď ty vaše sestry to mají.“

„Jako myslím si, že ve třísměnném provozu by ty sestry měly mít víc volna jako. Já bych jim dala třeba dejme tomu takovej ten třičtvrtě-úvazek, aby měly víc času jako na ten odpočinek. I když já když jsem to dělala, to už je spousta let, tak mně to nějak nepřišlo, já jsem měla pořád pocit, že mám času dost, pořád jsem někde prostě chodila a takhle, bavilo mě to. Ale jednak to bylo i tou dobou, jednak byla jsem mladší a jednak jsem neměla pocit, že by to v té práci

bylo tak hektický, jako je to dneska. Jo, protože dneska i ty mladý holky mně tady řeknou, že jdou z práce a že maj hlavu jak pátrací balón, a že jenom přemejšlej nad tím, co všechno neudělaly. Jako já jsem taková byla vždycky. Vždycky jsem přemejšlela, co jsem ještě mohla udělat, ale nebylo opravdu takový dokumentace, že jo, kam sem co zapsala, nezapsala, takže si myslím, že v tomhleto to bylo daleko jednodušší no. No a opravdu dneska, když mně to říká spousta těch mladejch holek, který nastupujou, že choděj utahaný, já nevím, jestli to je tak i na jinejch odděleních, tady je to opravdu hrozný někdy, jo. A ty noční, co ty holky tady zažívaj, tady vesměs takový dementní pacienti, co tady se v noci děje, to jen tak někdo neuvěří, jo. Takže ty noční jsou tady opravdu šílený. My jsme taky třeba někdy měli hroznou noční, ale nebyla jsem na oddělení, kde by se mohlo sedět nebo spát, ale bylo to takový klidnější, člověk si udělal svou práci a třeba dejme tomu od těch dvou hodin do rána to bylo takový klidnější, jo. Tady opravdu ty holky prolítaj celou noc. A když jsem kolikrát přišla do práce a ty holky seděly na chodbě na zemi a brečely, tak...“

Já: „A teď v tom jednosměnným provozu to s tím volným časem máte jak?“

„Ten jednosměnněj provoz je v tomhleto takovej..., takovej stereotypní jakoby, že jo. Tak člověk od rána do určitý doby je v práci, pak přijdu domů kolikrát, kolikrát sedím, chvílku tupě zírám, přemejšlím, co jsem zapomněla a za chvíli mám pocit kolikrát, že je večer, jo. A já to mám ještě složitější teďka, že se doma starám o maminku sklerotickou a to, takže mám ještě více méně doma další šichtu už několik let. Takže jako..., takže toho volnýho času mám velmi, velmi málo.“

13. „S jakým rozpoložením (pocity, myšlenky) chodíte domů ze zaměstnání?“

„No jak kdy (smích). Většinou člověk je opravdu tak unaveněj, že už je rád, že jde domů, že si sedne a... a nechce spíš myslet a nic. Toho pozitivního je opravdu málokdy.“

Já: „Takže když toho máte v práci hodně, tak si to potom nosíte domů?“

„No, tak. A doma mám další kolo.“

14. „Jak Vaše povolání vnímá Váš partner, děti, rodina?“

„Já musím říct, že teda o tom, co se děje v práci, se jako doma vůbec nebavím. To už opravdu roky, to nemá ani nic společnýho s tím, že jo, že mám doma další směnu a to. Ale já jsem kdysi, že jo, když byl člověk mladej, tak občas jsem před někým něco řekla, jmenovat se samozřejmě nesmí a on vám to nikdo nevěří. Jo, když mně bylo řečeno třeba po třech nočních, že já nemusím spát, protože jsem na ty noce zvyklá a tak podobně, a ten když měl noční jednu, tak potřeboval celej den mít klid, protože se musí vyspat, ale my jsme prostě zvyklý. Sestry opravdu, to asi přežívá pořád, jenom píchaj injekce, a co maj s těma doktorama, o tom se ani nebudem bavit, že jo.“

Já: „A tak se ještě zeptám, jestli to Vaše povolání mělo někdy nějaký dopad na Váš osobní život?“

„To ne.“

15. „Myslíte si, že dnes je náročnější být zdravotní sestrou? Pokud ano, v čem je to náročnější?“

„No náročnější to je určitě, ale v čem...? No že na nás kladou čím dál tím větší nároky, že jo, hlavně na papírování. Člověk si musí pamatovat opravdu takovou spoustu věcí, že... No a hlavně my bysme rádi d'ály pro ty pacienty, ale vlastně kvůli těm papírům na ty pacienty není čas. To je to, co mně vadí ze všeho nejvíc. Dokumentace, dokumentace, dokumentace. No a teďka ještě to studium pro ty mladý, aby teďka studovali sedm let a mohli tadyhle s náma dělat toalety a vynášet gramofony a takhle, to je prostě podle mně špatně, jo. Ale co pořád slyším, třeba od naší paní vrchní, tak ona tvrdí, že to je v pořádku. Protože jak teď uzákonili ty čtyři plus jeden rok, tak podle nich to je strašně špatně, já nevím no.“

16. „Co byste řekla tomu, kdyby se Vaše děti rozhodly pro stejné povolání?“

„Já bych nikomu nikdy nic nerozmlouvala, to je prostě v každým. Já jsem si to taky nenechala rozmluvit, když mi to rozmlouvali. Asi bych mu řekla, že to není žádná sranda, že to není žádný med, ale nerozmlouvala bych to. Nikdy jsem nikomu nic takhle nerozmlouvala takže...“

17. „Je něco, co byste k tomuto rozhovoru ráda doplnila?“

„Asi ne.“

Já: „Tak já Vám děkuji za rozhovor.“